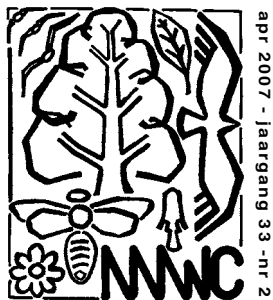
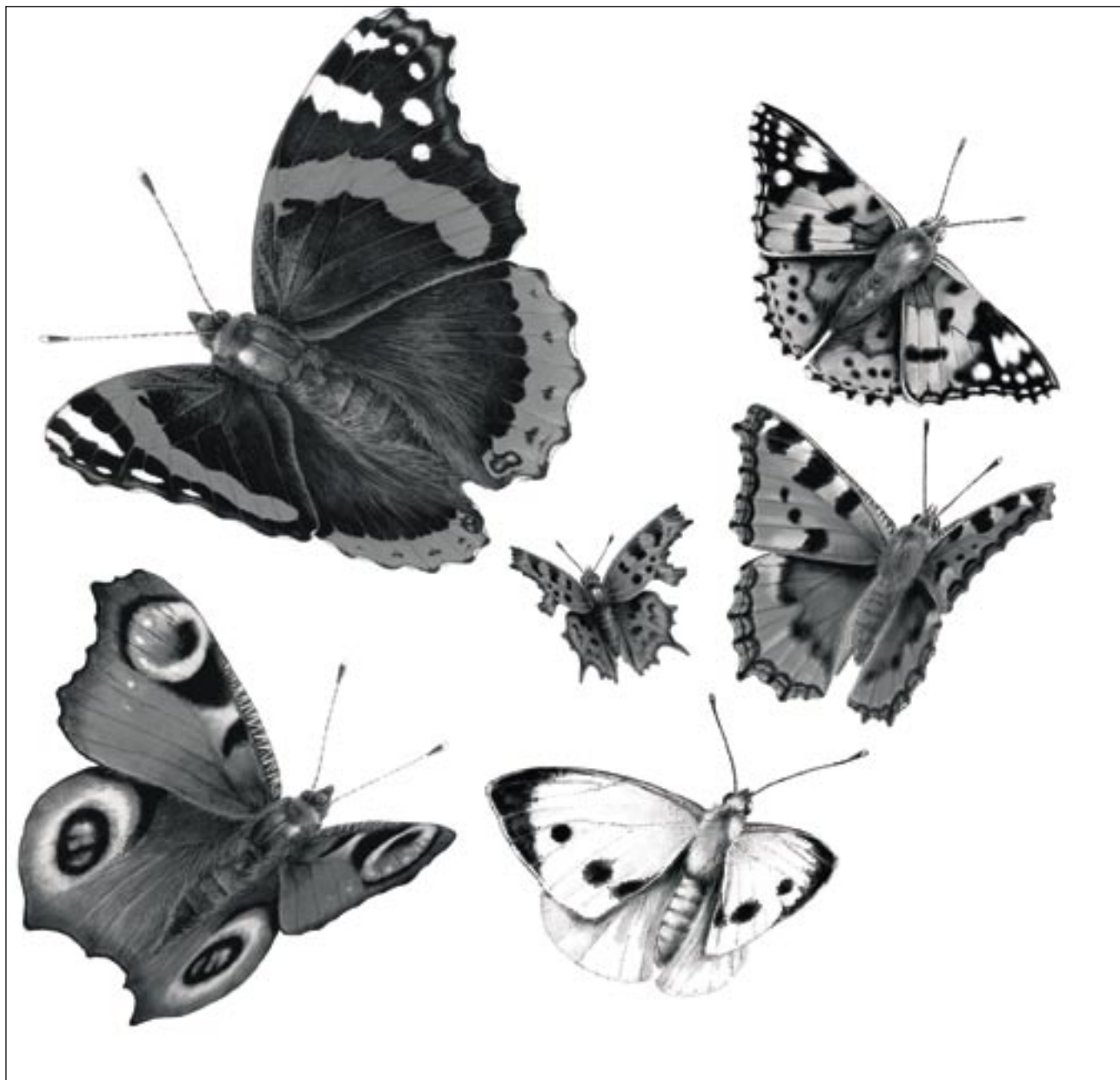

Natuur- en Vogelwacht Culemborg

Hak-al

In dit nummer

- Broedvogels in de Baaremwaard
- Molenkade: een vergeten stukje Culemborg
- Huisvestingsproblemen Eva-Lanxmeer nagenoeg van de baan

Colofon

Voor vragen over de bezorging,
Loes Plaisier
0345 - 51 98 47

Redactieadres:
Valeriaan 49
4102 VG Culemborg
e-mail: redactie@nvwc.nl

Eindredacteur:
Louis van Oort

Redactie:
Cocky de Groot
Harry van de Warenburg
Ruud Post

Webbeheer:
Jouke Altenburg

Uitgave:
Natuur- en Vogelwacht Culemborg
Middelcoopstraat 1a
4102 CE Culemborg
e-mail: post@nvwc.nl
website: www.nvwc.nl

Vormgeving:
Ruud Post

Druk:
Dione b.v.
Culemborg

Oplage:
420 exemplaren

Distributie:
A. van de Berg, Y. en J. Bosma,
Th. & A. Boudewijn, K. van Elst,
G. Greeve, J.J. Geleedst,
Y. Jakobs-Lammers,
L. v.d. Kooij, M. Steltenpool,
W. van de Ree, W.&C. Rubers,
W. de Rooij, H. v.d. Warenburg en
F. Waroux.

Lidmaatschap:
Hak-al is een uitgave van de
Natuur- en Vogelwacht Culemborg
en wordt gratis onder haar leden
verspreid.

Van de redactie

Beste Hak-al-lezers,

Op het moment van schrijven en ongetwijfeld ook het moment dat u dit leest, giert het voorjaar over Nederland. De boerenzwaluwen zijn terug, de bloesem bot uit, de padden hebben weer de onbeheersbare neiging op plaatsen over te steken waar ze grote kans maken één te worden met hun naam. Kortom: het is lente. Als natuurliefhebber moet je dan tegenwoordig haast plichtmatig iets zeggen over hoe belachelijk vroeg deze plant in bloei staat of hoe idioot vroeg die vogel weer terug is. Klagen over de opwarming van de aarde krijgt iets routinematigs. En dat is jammer, want het probleem is urgenter dan ooit. Wat dat betreft kwam de film *An inconvenient truth* van Al Gore als geroepen. Ik moet hem zelf nog zien -ja mij hoeft je niet meer te overtuigen- maar daar gaat het niet om: de film heeft er sterk toe bijgedragen dat politici er wereldwijd niet meer omheen kunnen. Het klimaat is letterlijk en figuurlijk hot, en te hopen valt dat er spijkers met koppen worden geslagen voordat de belangstelling weer wegebt. Overigens was ik eigenlijk niet eens van plan ook maar iets over het klimaat te zeggen. Het afgelopen half jaar ben ik namelijk bijna permanent aan het klussen geweest na onze verhuizing in november. Ik heb amper buitenlucht gezien, dus was dit wat fenologie betreft een voorjaar van niks voor mij. Binnenkort toch maar weer wat vaker de deur uit, op zoek naar de vogels in ons werkgebied. De Big Day komt er immers aan (13 mei!) en deze keer wil ik wel weer eens het zoet der overwinning smaken.

Over vogels gesproken: deze Hak-al wordt geopend met een zeer informatief stuk van Camiel Heunks over de broedvogelinventarisatie van de Baarsemwaard. Wat is de stand na zes jaar natuurontwikkeling in deze fraaie uiterwaard van de Lek? Een ander artikel over natuurontwikkeling komt van Kars Veling, die nog maar eens het 'vergeten stukje Culemborg' de Molenkade onder de aandacht brengt. Verder een artikel van Eric Schuurmans over de zeer succesvolle roofvogelcursus, terwijl Frans Waroux al even enthousiast kond doet van de aanlevering van een groot aantal nestkasten voor de wijk EVA-Lanxmeer. De vaste rubrieken nemen in deze editie een prominente plaats in. Zo schrijft Ellen Geleedst een leuke 'Waar komt die naam vandaan?' over de ooievaar; en dat op een moment dat ze hoogzwanger is. Wim Rubers heeft de rubriek 'Goed gezien!' weer eens boven tafel gehaald, met een schitterende foto van een grote groep meeldauwlieveheersbeestjes. Deze rubriek heeft wel wat weg van de fotorubriek op de website van de NVWC. Die rubriek alleen al, maar uiteraard ook de waarnemingen- en nieuwsrubriek maken een regelmatig bezoek aan www.nvwc.nl de moeite meer dan waard. De site en de Hak-al vullen elkaar perfect aan: actuele berichten naast artikelen van de wat langere adem. Daarom, wat de Hak-al van deze maand betreft:

Veel leesplezier!

Louis van Oort

Nummer 2

Het voorblad
Dagvlinders

Illustratie's:
Annemarie van Lierop

- 04** Broedvogels in de Baarsemwaard
- 07** Goed gezien! *meeldauwlieveheersbeestje*
- 08** Roofvogelscursus, bis!
Mysterybird
- 09** Nieuw nationaal stadsvogelproject van start: meld u aan!
- 10** Van de leesplank: *november - december 2006*
- 13** Paddentrek *tussenrapportage*
- 14** Molenkade: een vergeten stukje Culemborg
- 15** C4 Real Festival in Lanxmeer
- 16** Zoek mee naar de vuurjuffer
- 17** Waar komt die naam vandaan *De ooievaar - brenger van geluk*
- 18** Huisvestingsproblemen Eva-Lanxmeer nagenoeg van de baan
- 19** Vlinderproject en tuinvlindertelling
- 20** Vogels uit het NWWC-gebied *(Waarnemingen van november t/m februari 2007)*
- 22** Nieuws van het bestuur
- 24** Convocaties
- 27** Adressen
- 28** Agenda

Broedvogels in de Baarsemwaard

door Camiel Heunks
(december 2006)

Terwijl dit voorjaar de broedvogels in de Put van Buren voor het eerst werden geïnventariseerd, werd aan de andere kant van het werkgebied een oude bekende inventarisatie opnieuw uit de kast gehaald. In de Baarsemwaard werden de broedvogels opnieuw op de kaart gezet en werd duidelijk dat er hier het een en ander serieus veranderd was sinds de laatste inventarisatie. Over hoe weidevogels het heenkomen zoeken, vogels van riet en ruigte goede tijden doormaken en vogels van bos en struweel nieuwe kansen zien...

Aanleiding

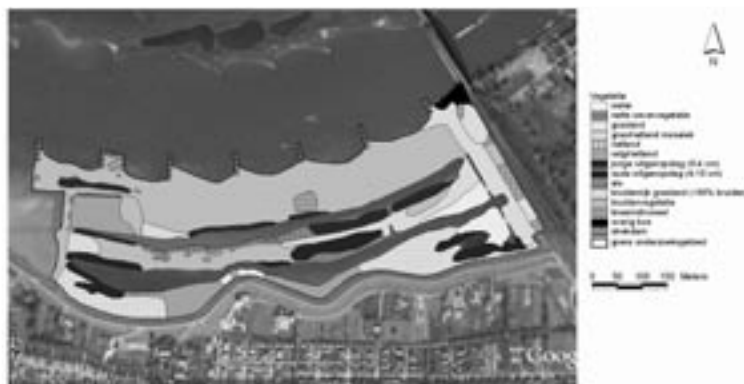
De Baarsemwaard heeft de afgelopen tien jaar een grote gedaanteverwisseling ondergaan. De agrarische activiteiten zijn in 1998 beëindigd en in 1999 zijn de werkzaamheden gestart om het gebied opnieuw in te richten. De aanwezige sloten werden verdiept en verbreed tot brede watergangen (strangen) die bij hoogwater een functie voor waterberging hebben. In juni 2001 werd het gebied officieel als natuurontwikkelingsgebied in gebruik genomen. Ook na inrichting van de uiterwaard is het gebied in veel opzichten veranderd. Het open, slikkige, karakter is in de loop der jaren veranderd in een sterk verruigd gebied, waarin op veel plaatsen jonge opslag van wilg en els domineren. Langs de strangen heeft zich op veel plaatsen riet ontwikkeld en verspreid over het gebied ontwikkelden zich braam- en meidoornstruwelen.

De Natuur- en Vogelwacht (NVWC) heeft in de afgelopen tien jaar regelmatig de flora en fauna van het gebied vastgelegd (Berkel & de Nie 2003). In het voorjaar van 2002 is voor het laatst een broedvogelinventarisatie uitgevoerd. Omdat de verruiging en struweelvorming in de daaropvolgende jaren onverminderd heeft voortgezet, is besloten om in het voorjaar van 2006 opnieuw alle broedvogels in de Baarsemwaard te inventariseren.

Wat is er in 2006 gedaan?

Het onderzoeksgebied betreft het oostelijke deel van de Baarsemwaard, van de spoordijk tot aan de open verbinding met de Lek. Alle broedvogels in het gebied zijn geïnventariseerd volgens de algemene BMP-methode (van Dijk 2004). Er zijn in totaal 8 ochtendbezoeken gedaan. Gedurende ca. twee uur werd volgens een vaste route het gehele gebied doorlopen en werden alle aanwezige vogels op kaart ingetekend. In mei en juni werden twee aanvullende avondbezoeken gedaan. Deze bezoeken waren bedoeld voor het vaststellen van eventuele territoria van rallen.

In september is besloten om ook de vegetatie van het gebied te karteren. In het veld zijn hiervoor enkele hoofdcategorieën bepaald welke relevant zijn voor vogels. De homogene eenheden die in het veld konden worden herkend zijn op een gedigitaliseerde luchtfoto (uit Google Earth) begrensd. Het resultaat is een kaart met de vegetatiestructuur zoals die in 2006 werd aangetroffen (figuur 1).

Figuur 1: Vegetatiestructuur Baarsemwaard 2006 (ondergrond Google Earth luchtfoto uit 2005).

Resultaten (verleden en heden)

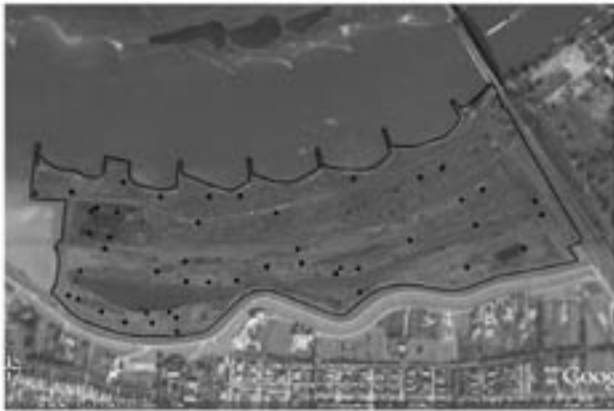
Alle territoria die in 2006 werden vastgesteld, staan weergegeven in Tabel 1. Om een vergelijking te kunnen maken met de situatie direct na de inrichting van het gebied zijn ook de gegevens van 2000 en 2002 opgenomen in de tabel (bron: Berkel & de Nie, 2003).

Tabel 1. Totaal aantal vastgestelde broedvogel territoria in de Barsemwaard in 2006 vergeleken met voorgaande jaren (gegevens uit 2000 en 2002 afkomstig uit Berkel & de Nie, 2003).

soort	2000	2002	2006	soort	2000	2002	2006
dodaars	1			veldleeuwerik	1		
fuut	2	2	2	graspieper	6	4	1
knobbelzwaan		2		gele kwikstaart	1	1	
grauwe gans			4	winterkoning		1	1
soepgans			1	heggenmus	3	1	5
canadese gans			1	blauwborst			4
nijlgans		1		merel	4	3	6
bergeend	2	3		zanglijster	1		
krakeend	1	5	6	sprinkhaanzanger	1		3
wilde eend	18	38	21	rietzanger			11
slobeend	2	9	7	bosrietzanger	4	3	36
kuifeend	7	5	8	kleine karekiet	1	1	29
patrijs			1	grasmus	6	5	12
fazant	1		3	tuinfluiter			1
waterral			1	zwartkop		1	
waterhoen	4	5	3	tjiftjaf		1	1
meerkoet	20	41	10	fitis	2		15
scholekster	2	4		pimpelmees	1		
kluut	1			koolmees	1		
kleine plevier	6	4		ekster	2	1	1
kievit	30	12		zwarte kraai	2	1	
grutto	2	3		vink	1	1	
tureluur	12	12		putter	1		
houtduif	2	1	1	kneu	1	2	1
koekoek	1	1	1	rietgors	2	5	11
				totaal (territoria)	155	179	208
				totaal (soorten)	37	32	31

Het is duidelijk dat er sinds de inrichting van de Barsemwaard als natuurontwikkelingsgebied nogal wat veranderd is. Het totaal aantal vastgestelde territoria nam de eerste jaren toe van 155 in het jaar 2000 tot 179 in het jaar 2002. De afgelopen jaren is het totaal aantal territoria verder toegenomen tot meer dan 200 in 2006. Het totaal aantal verschillende soorten broedvogels is daarentegen in de loop der jaren licht gedaald van 37 in 2000 naar 31 in 2006.

De ontwikkeling van de vogelstand in het gebied is een directe afspiegeling van de ontwikkeling (successie) van de vegetatie in het gebied. Door de vegetatie op hoofdlijnen in kaart te brengen, wordt in een oogopslag duidelijk dat het gebied nu, zes jaar na inrichting, optimaal is voor vogels van riet en ruigte. De explosieve toename van blauwborst, sprinkhaanzanger, rietzanger, bosrietzanger, kleine karekiet en rietgors bevestigen dit beeld (figuur 3).

Figuur 3: Territoria van Blauwborst, Bosrietzanger, Kleine Karekiet en Rietzanger.

De vegetatiekaart laat ook zien dat het gebied nu volop broedgelegenheid biedt voor vogels van bos en struweel. Dit wordt bevestigd door de toename van fitis, heggenmus en merel, die profiteren van de verdergaande opslag van wilg, els, meidoorn en braamstruwelen. In de beginjaren was het gebied nog vooral in trek bij weidevogels en pionierssoorten van slikkige delen. Dat de successie ten koste is gegaan van deze soorten wordt duidelijk uit het totale verdwijnen van o.a. kievit, tureluur, kleine plevier en grutto. De watervogels die enkele jaren na inrichting van het gebied sterk in aantal toenamen, lijken over het algemeen hun beste tijd gehad te hebben. De broedgevallen van grauwe gans, canadese gans en soepgans zijn echter een nieuw fenomeen.

Hoewel de ontwikkeling van de vegetatie een belangrijke factor is voor de aan- of afwezigheid van veel soorten in het gebied, staat de aantalsontwikkeling van veel soorten niet geheel op zichzelf. Zo kent de blauwborst bijvoorbeeld ook op landelijke schaal een enorme toename in aantal en verbreiding van areaal. Hiermee is de kans op vestiging van deze soort de afgelopen decennia sterk toegenomen. Voor rietzanger geldt ook dat de soort in de jaren negentig in delen van Nederland is toegenomen, waardoor de kans om zich opnieuw te vestigen in het Westelijke rivierengebied groter is geworden.

De toekomst?

Het is de vraag hoe het gebied en daarmee de broedvogelstand zich de komende jaren verder zal ontwikkelen. Dit zal in de eerste plaats sterk afhankelijk zijn van lokale factoren zoals het beheer van het gebied, de begrazingsdruk, het weer en de dynamiek van de Lek (het optreden van overstromingen). Daarnaast spelen voor veel soorten factoren in de overwinteringsgebieden een belangrijke rol van betekenis in de overleving en dus in de aantalsontwikkeling in de Culemborgse uiterwaarden. Welke soorten zullen nog verder in aantal toenemen, welke nieuwe soorten kunnen we nog verwachten en welke soorten zullen we in de toekomst niet meer terug zien? Met de gegevens die in alle jaren verzameld zijn kan hierover met alle redelijkheid gespeculeerd worden, maar het zou toch veel boeiender zijn om dit de komende jaren gewoon te blijven volgen. De veldkaarten voor volgend jaar liggen dus al klaar.

Literatuur:

Berkel, A. van & M. Nie, 2003. *Inventarisatie Flora en Fauna van de Baarsewaard, Natuur- en Vogelwacht Culemborg.*

Van Dijk A.J., 2004. *Handleiding Broedvogel Monitoring Project (Broedvogelsinventarisatie in proefvlakken).* SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.

Goed gezien!

Meeldauwlieveheersbeestje en plataanvouwmijnmot

door Wim Rubers

Op een van de vele januaridagen met milde temperaturen zag ik tijdens het zoeken naar paddenstoelen deze groep lieveheersbeestjes. Ze zaten op een afgevallen blad van de plataan. Eromheen in het mos en ook op de voet van de boom vlakbij kropen er nog een stel rond. Ik schatte het totale aantal op zeventig.

De foto maakte ik in De Lieskampen, een aardig terreintje van Staatsbosbeheer dat schuin onder Zaltbommel ligt. Enkele jaren geleden hielden we er met de NVWC een leuke excursie voor planten en insecten (libellen!) en ik kan eenieder aanraden hier eens een wandeling te gaan maken. Het is om precies te zijn het meeldauwlieveheersbeestje, te herkennen aan de oranjebruine kleur met acht witte stippen op ieder dekschild. Ze leven niet van bladluizen zoals de andere LHB's (waarneming.nl-jargon voor lieveheersbeestje) maar van schimmels. Veel informatie over dit kevertje kan je vinden op www.stippen.nl. De maker van deze website, Keen van der Kriek, berichtte mij dat het hier wel een bijzonder grote groep betreft. Maar het kan nog groter. Want op 14 januari vonden we (de paddenstoelenwerkgroep Neerijnen) in het bos van Neerijnen een groep van maar liefst negentig exemplaren. Nu wat meer verspreid rondkruipend over mos, sten-

gels en boomvoeten. Het grappige is dat we al enkele jaren steeds kleine groepjes van dit LHB op ongeveer dezelfde plek aantreffen. Ze zijn dus erg honkvast en bij slecht weer en vorst kruipen ze weg in het strooisel maar ook in blaadjes en vooral in schorsspleten. Ook schijnen ze nogal eens achter nestkasten (niet erin) aangetroffen te worden.

Plataanvouwmijnmot

Maar dat is nog niet het hele verhaal. Deze foto heb ik op waarneming.nl geplaatst waarna iemand mij erop attenderde dat hier nog iets te zien valt. In het blad van de plataan zijn blaasachtige structuren te zien. Het zijn mijngangen van de plataanvouwmijnmot. De larfjes

van dit motje vreten van binnenuit het blad op. En laat de plataanvouwmijnmot nu komende maand november 2006 de zgn. Soort van de Maand worden. Een ieder die hierover meer wil weten kan ik verwijzen naar ons aller Annette. Naar ik begrepen heb, is zij al gewapend met filmcamera en hoogwerker achter de motten aangeweest. Daar horen we dus vast nog wel meer over.

De komst van de digitale camera heeft het voor velen gemakkelijker gemaakt goede foto's te maken. De redactie krijgt dan ook vaker dan voorheen leuke natuurfoto's van leden opgestuurd, die een bijzondere soort, een leuk fenomeen of wat dan ook hebben vastgelegd. Dit heeft ons doen besluiten een rubriek in het leven te roepen, met de naam "Goed gezien!". Daarvoor ontvangen wij graag interessante foto's met een stukje begeleidende tekst. Stuur dus in die foto's, maar vergeet er niet bij te vermelden waarom het zo bijzonder is wat we te zien krijgen.

Roofvogelcursus, bis!

door Eric Schuurman

Dat was me wat! Reken je op zo'n twintigtal belangstellenden, blijken het er meer dan zeventig te zijn. Er werd al gauw besloten tot een tweede cursusavond en daarmee konden we twee keer dertig cursisten ontvangen. Dat bleek voldoende, want een aantal mensen haakte af omdat de tweede datum hen niet schikte. E-mail is dan een superuitvinding en maakt het mogelijk om in de kortste keren een en ander te regelen. Wat overblijft, is slechts een vervuild e-mail bestand, er moesten zo'n tweehonderd mailtjes verwijderd worden.

Jouke en Paul verzorgden de cursus met flair en op basis van mooi visueel materiaal, foto's en filmpjes. Beiden doen dat met veel achtergrondkennis. Dat bleek ook uit de beantwoording van gestelde vragen. Van de elf soorten roofvogels die in Nederland te zien zijn in de winter, werden er negen behandeld en dat betrof vooral de soorten die in dit gebied (soms) te zien zijn. Dat bleek een goede keuze, ook al is deze keuze noodzakelijkerwijze arbitrair en is de winter al een heel eind gevorderd. De interesse was groot. Dat bleek uit de vele vragen, zeker tijdens de tweede cursus. Paul hanteerde als stelregel steeds de startvraag "Is het een buizerd? Zoniet, wat dan wel?" Tachtig procent van de dagelijks waar te nemen roofvogels zijn buizerds en waren die nou maar een beetje eenduidig. Helaas, ze zijn dat niet wat betreft kleur, er zijn vooral 's winters vrijwel witte en ook donkerbruine zowel als lichtbruin gespikkelde buizerds en dat dan nog in allerlei varianten. En wat moet je met een grijs silhouet van een buizerd op een paaltje, waar de staart overgaat in het paalhout..., een strikbeest? Niet van de kleur maar van de vorm en vliegbeeld en de specifieke kenmerken (donkere polsvlek en donkere zoom aan de vleugelachterrand) daarvan moet je het hebben. Die kenmerken zijn gelukkig goed te markeren, behalve dan weer bij juveniele beesten.

Deze startvraag bleek een goede aanpak, want in de loop van de avond werden de antwoorden op "wat is dit voor een vogel" steeds duidelijker beargumenteerd en juist.

Quiz

Jouke, met al zijn kennis, wist vooral ook sfeer te scheppen. Door te beginnen met een quiz met tien plaatjes van roofvogels en deze aan het einde te herhalen, konden mensen controleren of ze wat geleerd hadden die avond. Ook daar was één van de tien afbeeldingen waar een naam bij gezocht moest worden, een strikbeest: een zwarte kraai. Dit tot algemene hilariteit, later werden die kraaien als betrokken partners nog actief getoond in de filmpjes, zelfs een zeearend werd lastig gevallen, maar die werd daar "niet warm of koud van" dachten we. De reacties op de eigen prestaties waren wisselend van "tevreden" tot "ik breng er nog weinig van terecht". Het blijft lastig en ook de meer geofende vogelaar kan zich vergissen, zeker als het om een zittende ruigpootbuizerd gaat, want dan moet, behalve de witte staartbasis, toch wel z'n bruine broek (de tot kniehoogte gevederde ruige poten), gezien kunnen worden. Bij de riviertelling van midden januari deden we zo'n waarneming, maar of die de toets der kritiek nu kan doorstaan, valt te betwijfelen.

Literatuur:

Herkenning van Roofvogels in het veld.

Auteurs: Rob Bijlsma en Ulco Glimmerveen

Uitgave Werkgroep Roofvogels Ned.

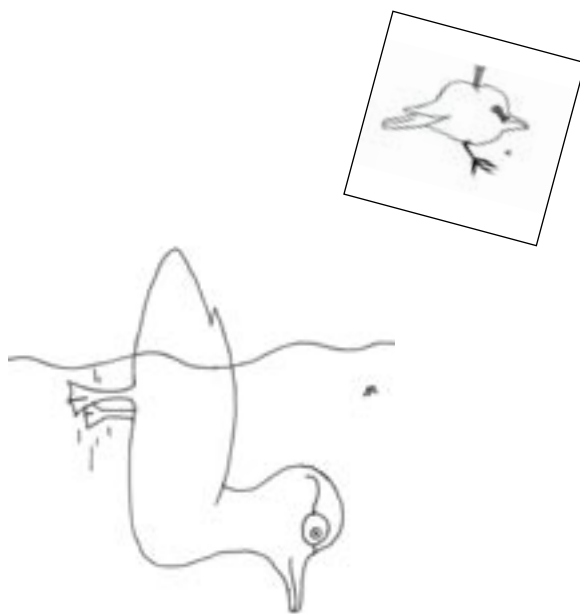
ISBN 90-804760-4-8

(dun handzaam boekje, makkelijk mee te nemen, met mooie foto's)

Mysterybird
door
Arwen Altenburg

De mysterybird van deze keer is een vogel die niet broedt in Culemborg en omgeving. Toch wordt hij hier vrijwel jaarlijks gezien door met name de trektellers.

Oplissing vorige keer: appelvink

Nieuw nationaal stadsvogelproject van start: meld u aan!

Vogels in de stad, we weten er eigenlijk te weinig van en dat terwijl er steeds meer bebouwing komt. In Nederland is zo'n 16% van het oppervlak bebouwd gebied en dat percentage neemt nog toe. Voor steeds meer vogels is de stad of het dorp het natuurlijke leefgebied geworden.

Huismus. Foto: Harvey van Diek

In de SOVON-projecten komen die stadsvogels tot nu toe niet goed uit de verf. De telmethode was te arbeidsintensief en vaak niet goed toepasbaar in de stad en als je er dan zoveel moeite in moet steken, ga je liever in een natuurgebied rondsnoeien dan in een nieuwbouwwijk. Om toch wat meer zicht te krijgen op die stadsvogels heeft SOVON met Vogelbescherming een wat eenvoudiger project opgezet onder de naam Meetnet Urbane Soorten, kortweg MUS. In ieder postcodegebied in Nederland hebben we een aantal telpunten geselecteerd en de bedoeling is dat iemand die zo'n postcodegebied wil tellen daar per telpunt vijf minuten lang alle vogels noteert. Dat doen we drie keer in het seizoen en per keer bent u daar in totaal zo'n anderhalf uur mee bezig. U kunt het bij wijze van spreken doen voor u naar school of werk gaat.

Hoe meedoen?

Meedoen is eenvoudig, maar u moet wel de stadsvogels en hun geluiden kennen. Wij hopen dat er veel mensen mee gaan doen; ook mensen die nog nooit aan SOVON-tellingen hebben meegedaan. MUS is geen eenmalige telling, maar een meetnet. We zoeken mensen die liefst meerdere jaren hun gebied willen blijven tellen. Voor mensen die al eerder aan SOVON-projecten meededen: MUS is enigszins vergelijkbaar met het PTT-project en maakt gebruik van telpunten. MUS zal geheel digitaal worden uitgevoerd, er zal dus geen papierwinkel meer aan te pas komen. U kunt de telgebieden bekijken en er één voor uzelf reserveren via de aanmeldpagina's op de SOVON-website. Vanaf april gaat er daadwerkelijk geteld worden en dan kunt u ook uw telresultaten via de site invoeren en mooie overzichtjes krijgen.

Bent u geïnteresseerd, of wilt u zich aanmelden voor MUS, surf dan naar: www.sovon.nl, of neem contact op met de coördinatoren MUS: Bram Aarts en Jan Schoppers (MUS@sovon.nl, 024-6848111)

SOVON Vogelonderzoek Nederland
Rijksstraatweg 178
6573 DG Beek-Ubbergen
Tel: 024-6848111
Fax: 024-6848122
Email: info@sovon.nl
Internet: www.sovon.nl

Periode: november - december 2006

VAN DE Leesplank

door Leo van der Kooij

ARGUS

Dit nummer van ARGUS is een verkiezingspecial. Niet alleen voor de politiek geïnteresseerden, maar voor allen die het wel en wee van alle dieren, met name onze in het wild levende fauna, aangaat, is het artikel op blz. 6 t/m 8. Hierin geeft Pauline de Jong een opsomming van alle dierenvriendelijke maatregelen die de kabinetten Balkenende sinds de invoering van de Flora- en Faunawet op 1 april 2002 hebben genomen. Deze wet was een mijlpaal op het gebied van de bescherming van alle levende wezens in en buiten onze natuurgebieden. Door allerlei amendementen, ingediend door personen die boeren- en jagersbelangen verdedigen en gesteund door de rechtse meerderheid in de kamer (m.u.v. D66), is deze wet inmiddels zodanig "uitgekleed" dat er van de oorspronkelijke opzet weinig meer over is. Per saldo is de wetgeving zelfs slechter geworden dan de oude. Hopelijk zal na de verkiezingsuitslag van november deze nare ontwikkeling door een nieuw en diervriendelijker kabinet worden omgebogen. Marianne Thieme, bestuurslid van Faunabescherming en lijsttrekker van de Partij voor de Dieren, licht in dit nummer haar actieprogramma toe. Lees en vergelijk de antwoorden van zes verschillende politieke partijen op zeven vragen over faunabescherming, o.a. over kokkelvisserij, jacht, wilde ganzen en roofvogels. Commentaren naar aanleiding van de verkiezingsuitslag vullen een groot deel van ARGUS nr.4. Verder lezen we over meeuwen in Leiden en de opkomst van de bruine beer in Europa. Het land met de meeste bruintjes is Roemenië (± 5500). In negentien Europese landen komen in 2007 (nog) wilde beren voor. (blz.18/19).

BOMENNIEUWS

Hoe het beste om te gaan met onze paardenkastanjes lezen we op blz. 4 t/m 7 van BOMENNIEUWS. Inmiddels is 40% van alle paardenkastanjes in ons land besmet met de gevreesde bloederziekte. De stichting Aesculaap is naarstig op zoek naar een effectieve bestrijding. In afwachting daarvan heeft zij een aantal regels opgesteld om de uitbreiding van de epidemie een halt toe te roepen. De voornaamste regel is: "Laat zieke en gezonde paardenkastanjes zoveel mogelijk met rust". Ook met de bescherming van monumentale bomen is van alles mis. Sinds 1990 is 15% van de toen geclassificeerde bomen en boomgroepen verdwenen (zie blz.10-11). In ieder nummer wordt een bepaalde boomsoort besproken. Dit keer valt de eer te beurt aan de mammoetboom (*Sequoiadendron giganteum*). Deze gigant onder de bomen komt van nature uitsluitend voor in de Sierra Nevada in Californië. Aan het eind van de 18e eeuw werden de eerste zaailingen in Engeland aangeplant. De oudste mammoetboom van ons land staat in Voorstonden (bij Brummen). Deze werd in 1876 geplant en heeft een omtrek van 7,83 meter.

DE DOMPHOORN

Het mooiste natuurgebied van de Vijfheerenlanden is zonder twijfel het Zouwegebied. Ieder jaar gaat een groep NVWC'ers daar op excursie. In De Dompfoorn worden twee lezingen over dit gebied aangekondigd, die dit voorjaar in de Schaapskooi gehouden zullen worden. Er blijken plannen voor natuurontwikkeling in de directe omgeving te bestaan. Ooit van het piekhaarzwammetje gehoord? Op blz.13 t/m15 wordt dit paddenstoeltje met z'n koddige naam genoemd in het verslag van paddenstoelenexcursies in de duinen, Flevoland en in het bosje achter de Schaapskooi.

KNIPSELKRANT

In aansluiting op hetgeen in Argus te lezen is over de aftakeling van de Flora en Faunawet, wil ik het schokkende verslag van een jachtpartij in Noord-Holland naar voren halen. In deze editie staat het afgedrukt op blz.4. Zes jagers gaan grof tekeer door met behulp van twee honden een groot aantal eenden buit te maken. De helft van deze onfortuinlijke vogels wordt nog halflevend in de achterbak van een auto gesmeten.

DE KRUISBEK

Zwarte ooievaar en krooneend staan centraal in de Kruisbek. De laatste jaren wordt een toenemend aantal zwarte ooievaars overvliegend en soms pleisterend waargenomen. Deze stijgende lijn komt goed overeen met de landelijke trend. De verklaring moet gevonden worden bij onze oostburen. De stand van de zwarte neef van onze vertrouwde witte ooievaar gaat elk jaar vooruit in Duitsland (in 2003 al ± 450 broedparen). Ook in de Oost-Europese landen gaat de stand vooruit. De krooneend gaat het eveneens voor de wind. Het aantal broedparen is inmiddels zo toegenomen dat de soort van de Rode Lijst geschrapt kon worden. In het artikel wordt bovendien overtuigend aangetoond, dat het onjuist is om krooneenden als exoten te beschouwen.

DE LEVENDE NATUUR

De Levende Natuur komt met een speciaal nummer gewijd aan de vrijwilligers die overal in ons land waarnemingen aan flora en fauna verrichten. Alle vrijwilligersorganisaties van paddenstoelen tot zoogdieren presenteren zich in dit 66 bladzijden dik nummer. Op blz. 292 staat een overzicht van alle organisaties die in de VOFF (Vereniging Flora en Fauna) samenwerken. Het Prins Bernhardfonds en het VSB-fonds subsidieerden deze jubileumuitgave, die ook aan een groot aantal vrijwilligers (niet-abonnees) kon worden toegestuurd.

LUTRA

Het Engelstalige Lutra besteedt aandacht aan de hazelmuis, de egel en de haas.

MOOI GELDERLAND

Publiceert een unieke foto van een bruine kikker die bezig is een jonge ringslang naar binnen te werken. De omgekeerde wereld! (zie blz. 4)

VAKBLAD NATUUR BOS EN LANDSCHAP

Eveneens gratis toegestuurd, is een speciaal nummer van dit blad, gewijd aan de Ecologische Hoofdstructuur (E.H.S.). Het streven is om in 2018 de hele geplande structuur voltooid te hebben. Uit de tabel op blz.10 blijkt dat de beste vorderingen gemaakt worden in Zeeland, Drenthe en de provincie Groningen. Gelderland, Overijssel en Limburg zijn echter pas op de helft. Van de doelstelling van 43.000 ha particulier natuurbeheer is nog geen 10% gerealiseerd.

NEDERLANDSE FAUNISTISCHE MEDEDELINGEN

Naast artikelen over landslakken, kreeften, zweefvliegen, zoetwater- en zeemijten maken we in deze aflevering kennis met enkele voor ons land nieuw ontdekte soorten insecten. Het zijn de rotsbehangersbij en een steenvlieg (*Protonemura risi*). Helemaal bont maken het de bronswespen. Onlangs is uitgezocht dat er 1116 (!) verschillende soorten van deze tot de vliesvleugeligen behorende insectenfamilie in ons land voorkomen. Sinds 2003 zijn er vijftien nieuwe soorten aan de lange Nederlandse lijst toegevoegd. Ook bij de kokerjuffers worden nieuwe vondsten en herontdekkingen gemeld. Er valt een duidelijk herstel van de stand waar te nemen dankzij de verbetering van de kwaliteit van het oppervlaktewater sinds 1990 (blz. 53-68).

NIEUWE WILDERNIS

Bijna geheel gewijd aan de wisent. Dit grootste wilde landzoogdier van Europa werd ternauwernood van totale uitroeiing gered. De reden om aan dit imposante dier aandacht te besteden, is het plan om in een duingebied van 220 hectare bij Zandvoort wisenten uit te zetten.

NIEUWSBRIEF EIS NEDERLAND

Naast allerlei informatie over de voortgang van het atlaswerk ten behoeve van diverse groepen insecten en andere ongewervelde dieren, staan er in deze nieuwsbrief enkele recensies van pas verschenen boeken. Lovend is de recensent over deel 7 van de serie over de Nederlandse Fauna gewijd aan de dagvlinders (blz.10-11) en de pas in Nederlandse vertaling verschenen Veldgids Nachtvinders (blz.13). Ook de Engelstalige veldgids van de Europese libellen (*Field Guide to the Dragonflies of Britain and Europe*) wordt lovend besproken. Helaas wordt daarbij niet vermeld, dat een Nederlandse vertaling en bewerking van deze bijzonder mooie en uitgebreide gids eind 2007 het licht zal zien (med. Kars Veling).

NVL-NIEUWSBRIEF

Ook libellen breiden zich uit in ons land. In deze editie lezen we op blz. 11 dat het afgelopen jaar voor het eerst de zuidelijke keizerlibel zich in Nederland heeft voortgeplant. Dit verheugende feit werd zelfs op twee verschillende plekken geconstateerd, bij Roermond en aan de Waal bij Beuningen.

RIVIERENMAGAZINE

Vooral voor onze omgeving is het artikel over de drie Nationale landschappen in het Rivierengebied interessant. We lezen hierover in Rivierenmagazine (blz.12-14). Hier vernemen wij ook dat het Fort Everdingen binnenkort voor het publiek zal worden opengesteld.

SOVON-NIEUWS

Cijfers en grafieken vormen altijd een belangrijk deel van SOVON-NIEUWS. In dit nummer staat o.a. een overzicht van het BMP (Broedvogel Monitoring Project) in het jaar 2005. Alle "dalers" vallen in de groep kleine zangvogels. Bij de "stijgers" zijn vooral de niet-zangvogels vertegenwoordigd. 59% Van de af- of toename komt overeen met de trend die vanaf de jaren '90 al aan de gang is. De sijs is de grootste verliezer van 2005 en de grootste winnaar is de kruisbek (blz.3-4). Het volgende artikel gaat over trends bij watervogels. Wat kunnen trends ons zeggen over de factoren die de stand

van deze vogels sturen?, is de vraag. (blz. 5-6). In de vorige eeuw waren ganzen typische wintervogels. SOVON brengt het voorkomen van deze ganzen in kaart. De laatste jaren zien we steeds meer zomerganzen. Hoe gaan we daarmee om? (blz.7-8).

TAM TAM,

Het jeugdblad van het WNF toont ons de diversiteit aan staarten in het dierenrijk. Dat betekent veel leuke foto's van varanen, giraffen, schorpioenen enz.

TERRA

De glastuinbouw rukt op in Nederland. Dat betekent lelijke kassencomplexen en lichtvervuiling. Er is sprake van wildgroei. Sanering en concentratie is nodig, lezen we in Terra nr. 6 (blz.16 en 17). Nr. 7 is een nummer gericht op de verkiezingen van november 2006. Op blz.10 t/m 12 geven zes landschapspecialisten van evenzoveel politieke partijen hun visie op de toekomst van het Nederlandse landschap. Het CDA is tevreden en de VVD wil meer boeren als landschapsverzorgers. De andere partijen willen dat er meer ondersteuning en visie komen. Jan Modder - directeur van het Nederlands Instituut voor Ruimtelijke Ordening - vindt dat we de afgelopen twintig jaar hebben aangemodderd (andere directeur gewenst?). Tuinbouw in kassen is niet alleen in ons land een probleem. In Spanje gaat het er nog een graadje milieuvriendelijker aan toe. Rond Almeria in zuidoost Spanje worden onder een zee van plastic (El Mar de Plástico) te veel water en pesticiden gebruikt. De prijs van onze wintergroente is hoog als we de milieubelasting meerekenen.

VAN NATURE

Nederland moet inspelen op de te verwachten gevolgen van de klimaatverandering. In nummer 11 wordt aangetoond dat er klimaatbuffers moeten komen. Kaartjes laten zien waar en op wat voor manier deze buffers gestalte moeten krijgen. Er werken zes natuurorganisaties samen in een oproep aan de lijsttrekkers van de politieke partijen om de plannen op de politieke agenda te zetten (blz.4). Naast de grote zilverreiger neemt ook de kleine zilverreiger

in ons land toe in aantal. In het Quackjeswater op Voorne zijn in 2006 al 55 nesten van deze sierlijke witte reigers geteld (blz. 6).

VLINDERS

Argusvlinders hebben het moeilijk. Alleen in de duinen en in Zuid-Limburg weet de soort zich te handhaven. In de rest van het land gaat het ronduit slecht. Naar de mogelijke oorzaken wordt gezocht. Dit alles en nog meer, o.a. over de duinen en libellen in de Kempen.

VOGELNIEUWS

In een zending kwamen zes nummers van Vogelnieuws binnen. Het was gebleken dat de NVWC de laatste tijd geen nummers van dit tijdschrift meer ontving. Deze fout is nu hersteld. Hier volgt een kort overzicht van de thema's van elk nummer:

- Jaargang 18 nr.4 Duin- en kustvogels
- Jaargang.19 nr.1 Vogels van de Wetlands
- nr.2 Stadvogels
- nr.3 Vogels van het boerenland
- nr.4 Duin- en kustvogels
- nr.5 Vogel trek en trekroutes.

VOGELS

In dit nummer staat goed nieuws over de purperreigers in De Zouwe. Maar liefst 174 nesten zijn er het afgelopen jaar geteld. Dat zijn er weer zeventien meer dan in het jaar ervoor (blz.39). Een somber bericht is daarentegen dat vogelsoorten sneller uitsterven dan tot nu toe werd aangenomen (blz.39)

ZOOGDIER

Vleermuizen worden in het tijdschrift "Zoogdier" regelmatig besproken. Nu het vleermuizenonderzoek door het gebruik van batdetectors (wie bedenkt er eens een goed Nederlands woord dat "lekker" bekt?) een steeds hogere vlucht neemt, komen ook de tekortkomingen aan het licht. Het blijkt dat sommige soorten niet goed met de apparaten zijn te inventariseren. Dit geldt onder meer voor de ingekorven vleermuis. Met nieuwe methoden kan deze zeldzame soort beter opgespoord worden (blz. 3-5). In dit nummer zijn meerdere artikelen aan vleermuizen gewijd. Op blz. 19 lezen we over deze dieren in Fort Rhijnauwen.

Omwille van de bescherming van grote groepen baltsende vleermuizen moesten geplande toneelvoorstellingen worden afgelast. Dit alles leverde voor Staatsbosbeheer een aanzienlijke financiële strop op.

Lijst van ontvangen tijdschriften

- ARGUS - Faunabescherming, jaargang 31 nrs. 3 en 4 november en december. 2006*
- Blad - IVN- Tiel, jaargang. 18 nr. 4 winter 2006*
- BOMENNIEUWS - Bomenstichting, jaargang 31 nr. 4 winter 2006*
- DE DOMPHOORN - Natuur- en Vogelwacht De Vijfheerenlanden, jaargang 40 nr. 4 december 2006*
- KNIPSELKRANT - Faunabescherming, jaargang.30 nr. 5 november en december 2006*
- DE KRUISBEK - Vogelwacht Utrecht, jaargang. 49 nr. 5 november 2006*
- DE LEVENDE NATUUR - jaargang 107 nr. 6 november 2006*
- LUTRA - Ver. Zoogdierkunde en - bescherming, jaargang 49 nr. 2 december 2006*
- MOOI GELDERLAND - Geldersch Landschap en Kastelen, jaargang 3 nr. 3 winter 2006*
- NATUURBEHOUD - Ver. Natuurmonumenten, jaargang 37 nr.4 winter 2006*
- Vakblad NATUUR BOS EN LANDSCHAP - jaargang 3 nr. 8*
- NEDERLANDSE FAUNISTISCHE MEDEDELINGEN nr. 25*
- NIEUWE WILDERNIS - Stg. Kritisch Bosbeheer, jaargang 11 nr. 39/40*
- Nieuwsbrief EIS NEDERLAND - nr. 43 december 2006*
- NVL- Nieuwsbrief - Ver. Libellenstudie, jaargang10 nr. 4 december. 2006*
- RIVIERENMAGAZINE - Prov. Gelderland e.a. nr. 16 winter 2006/2007*
- SOVONNIEUWS - jaargang. 19 nr.3 oktober 2006*
- TAM TAM - W.N.F. nr. 12/1 december/ januari 2006/2007*
- TERRA - Stg. Natuur en Milieu, jaargang 2 nrs. 6, 7 en 8 oktober, november en december 2006*
- VAN NATURE - Ver. Natuurmonumenten, jaargang 16 nrs. 11 en 12 november en december 2006*
- VLINDERS - De Vlinderstichting, jaargang 21 nr.4 november 2006*
- DE VNMF-KRANT - Ver Natuur en Milieu Wijk bij Duurstede, oktober 2006*
- VOGELNIEUWS - Vogelbescherming, jaargang18 nr. 4 november 2005 en jaargang19 nrs. 1, 2, 3, 4 en 5 maart t/m december 2006*
- VOGELS - Vogelbescherming, jaargang 26 nr. 153 winter 2006*
- ZOOGDIER - Ver. Zoogdierkunde en -Bescherming, jaargang 17 nr. 4 december 2006.*

Paddentrek

door Kars Veling

Het is 14 maart en al twee dagen na de deadline voor deze Hakal, maar de trek is nog in volle gang. Zoals jullie misschien weten, zetten we als vogelwachters padden over de dijk bij de Ronde Haven. Zouden we dit niet doen dan worden er honderden padden doodgereden. Nu komt het merendeel veilig de weg over.

Dit jaar, 2007, is wel heel anders dan 2006. Toen was het lang koud in maart en aan het einde van de maand waren er een paar zachte vochtige nachten en toen gingen de padden massaal aan de wandel. Het was druk, maar in een avond of drie vier hadden we de grote bups gehad. Nu begon de trek al in februari en inmiddels hebben we al tien avonden met een klein clubje NVW-C'ers gepost op de dijk en het totaal staat nog maar op 264 padden, waarvan er zo'n vijftig toch nog zijn doodgereden. We verwachten toch nog zeker een pad of 500. Als het meezit, komen er nog een paar topavonden, want dan zijn nog wel mensen te mobiliseren. Blijft het nog verspreid over een dag of tien - vijftien, dan moeten we toch vrezen voor meer slachtoffers onder de padden, want de menskracht blijkt toch zeer beperkt te zijn.

Amplex, gewone padden. Foto: Kars Veling

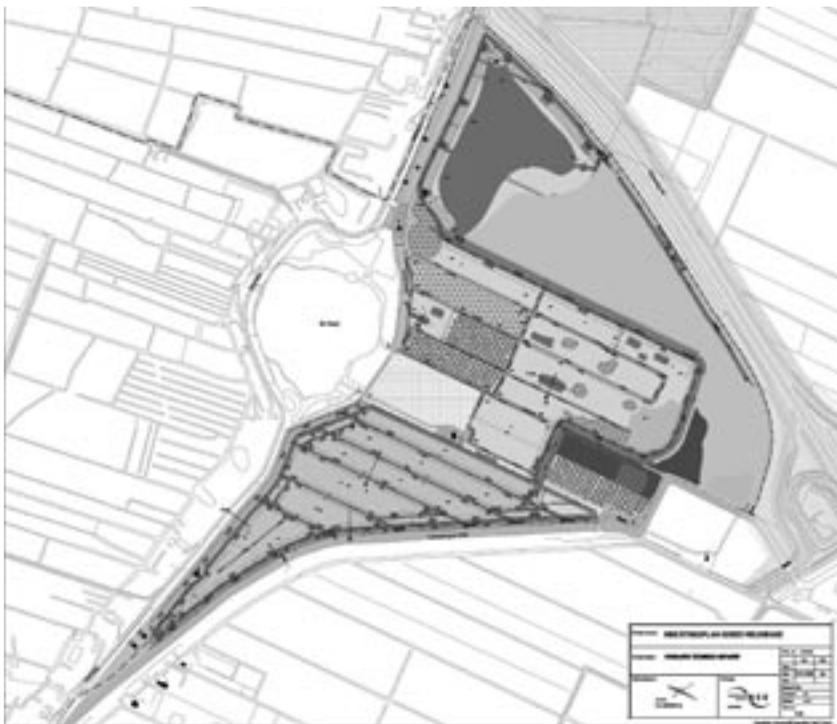
Vrouwtje gewone pad. Foto: Kars Veling

Molenkade: een vergeten stukje Culemborg

door Kars Veling

Slechts weinigen zullen het gebied Molenkade kennen, terwijl het toch echt een stukje van de gemeente Culemborg is. Het gebied is een kleine driehoek dat net aan de westkant van de snelweg A2 ligt, maar dat nog wel binnen de gemeentegrenzen valt.

Er zijn grootse plannen voor dit gebiedje. Er zal meer natuurwaarde moeten komen, maar ook zal in de inrichting van dit stuk duidelijk moeten worden dat het deel uitmaakt van de Hollandse Waterlinie. De gemeente Culemborg, de provincie en Staatsbosbeheer hebben plannen gemaakt voor de herinrichting. Hoewel er heel mooie ideeën zijn en er op sommige plekken sprake zal zijn van een sterke toename van de natuurwaarden zijn er ook minpuntjes. Er is onvoldoende gekeken naar de planten en dieren die er op dit moment al zitten. De aandacht voor de cultuurhistorie leidt er in de plannen toe dat een mooi stuk elzenbroekbos wordt gekapt en wordt vervangen door een (voor de natuur) saaie waterplas. Een aantal natuurliefhebbers uit Culemborg sloeg alarm. Zij drongen er bij de plannenmakers op aan om nog eens heel kritisch te kijken. We zijn benieuwd of de plannen nog worden bijgesteld, of de Molenkade zijn huidige natuurwaarden kan houden en alleen nog veel mooier wordt door de nieuwe ontwikkelingen. Als dat zo is, moet u er zeker eens gaan wandelen, want het is een ten onrechte vergeten stukje Culemborg.

standen worden verwijderd en maken plaats voor grasland. Daartoe wordt ook een deel van de grond afgegraven, zodat naar het oosten toe een oplopend talud ontstaat;

- In de noordpunt wordt een grote waterplas van maximaal 2 meter diepte met rietmoeras ontwikkeld.

2) Middendeel

Hier wordt vooral ten behoeve van natuurwaarden ingericht. Hier moeten kamsalamander en grote modderkruiper een ideaal leefgebied vinden. Kwelwater wordt vastgehouden en invloed van gebiedsvreemd water wordt voorkomen door aanleg van kaden. Ten behoeve van de inrichting vinden de volgende ingrepen en ontwikkelingen plaats:

- Het gebied wordt hydrologisch geïsoleerd met kaden. Een deel van de kaden worden ook als wandelroute ingericht als onderdeel van het "Waterliniep pad";
- Het aanwezige populierenbos wordt gekapt, enkele grienden blijven behouden;
- Er worden diverse nieuwe biotopen aangelegd, te weten ondiepe en diepere sloten met natuurvriendelijke oevers, poelen (tot 1,5 meter diepte), nat tot vochtig (schraal)grasland, rietpercelen, een (rabatten)bosje en ruigte.

3) Zuidelijke deel

Hier geldt een afgeleide natuurdoelstelling. Het streefbeeld bestaat hier uit vochtig of nat schraal grasland. Incidentele inundatie bij piekafvoeren in de wintermaanden is mogelijk tot een maximale diepte van 20 cm. Ten behoeve van de inrichting vinden de volgende ingrepen en ontwikkelingen plaats:

Wat is men van plan?

1) Noordelijke deel

Hier krijgt het cultuurhistorische aspect voorrang. Er wordt een zone gecreëerd die regelmatig – dwz vier à vijf maal per jaar – inundeert (onder water wordt gezet). De inundatiediepte mag meer dan 20 cm zijn en de inundatietijd is maximaal een week. In het groeiseizoen (mei, juni) wordt niet geïnundeerd. Ten behoeve van de inrichting vinden de volgende ingrepen en ontwikkelingen plaats:

- Het bovenstroomse deel van de Culemborgse Vliet wordt naar het zuidwesten verplaatst, het afgesloten deel wordt gedempt;
- Vrijwel alle grienden en populierenop-

- De lange populierensingel wordt gekapt;
- De bestaande watergangen worden voorzien van natuurvriendelijke oevers;
- Mogelijk wordt het maaiveld verlaagd;
- Langs de Culemborgse Vliet worden natuurvriendelijke oevers aangelegd.

C4 Real Festival in Lanxmeer

door Gonda Baard

LEGENDA			
	natig voedselrijk grasland		recreatieve wandelroute
	rechtig tot nat schraalgrasland		zfaebel/bankje
	vrieland		beschoeiing
	stroweet		stuw/overlaaf
	Eizerbeek- / Ruigt Eizerbeek		duiker
	grind / baksteun		kunswerk
	laarbomen		vasse overlaaf
	knestelgen		windmolen
	hondelveld en pickering		bestaand maaiveldhoogte in meters t.o.v. NAP
	pickering		nieuw maaiveldhoogte/taafel in meters t.o.v. NAP
	peel / plas		profiel met nummer
	waterpeel ZP NAP -0,60m WP NAP -0,60m		projectgrens
	waterpeel ZP NAP -0,60m WP NAP -0,20m		bestaande bebouwing met huisnummer
	laide NAP -0,75m		niet verworven perceel
	te dempen watergang		bestaand getied
	zichtbaar maken groepsschuilplaatsen en cultuurhistorische elementen		ruimtebeslag verbodend 42
	groepsschuilplaats met uitwijkvoorziening		sandachtgebied

Waarom een festival?

Om te laten zien dat het concept van Lanxmeer werkt en te laten zien wat dat betekent voor het dagelijks leven van de bewoners. Om nieuwe contacten te maken en bestaande contacten te versterken tussen bewoners en organisaties die milieu en duurzame ontwikkeling ondersteunen en nastreven, zoals de gemeente, Betuws Wonen, Stichting EVA, Stichting Caets-hage, Vitens, de NVWC en nog veel meer organisaties. Om met behulp van een filmdocument nog meer mensen te bereiken die deze dag niet hebben kunnen bijwonen maar wel belangstellend zijn naar duurzaam bouwen, duurzaam samenleven en duurzaam samenwerken.

Waar en wanneer?

Het Festival is gepland in Lanxmeer op zaterdag 16 juni van 's morgens 10.00 uur tot middernacht. Vlakbij het station staat de tent van het VIBA die tijdens het festival haar 30-jarig jubileum viert. VIBA geeft veel informatie over duurzaam bouwen en duurzame producten. Ook op het terrein van de stadsboerderij zijn activiteiten. De zorgboeren geven rondleidingen in de permacultuur proeftuin en geven uitleg over de bijzondere groenten en kruiden.

Meer informatie

Meer informatie is te vinden op www.c4real.nl. Daar kunt u uitgebreid lezen over het festival, het doel en de doelgroepen, de deelnemers en de organisatie van het festival. Dankzij de inzet van veel vrijwilligers kan deze dag een feest worden. We wensen iedereen een zonnige dag toe.

Zoek mee naar de vuurjuffer!

door **Rob van den Haterd**

De vuurjuffer is een kleine, rood gekleurde libel, ongeveer zo lang en dik als een lucifer. Hij vliegt bij mooi weer in april, mei en juni en wordt in deze omgeving vooral bij tuinvijvers gezien. De insectenwerkgroep van de NVWC is bezig met het maken van een libellenboekje en wil daarom graag weten waar de vuurjuffer precies zit. Daarom vragen we iedereen om bij zijn eigen tuinvijver (of op andere plaatsen) op de vuurjuffer te letten. Als u in mei een rode juffer ziet, stuur dan een e-mail met daarin de datum, de locatie (adres) en het aantal juffers naar: vuurjuffer@nvwc.nl. Een briefje kan natuurlijk ook: Middelkoopstraat 1A, 4102 CE Culemborg. Alle inzenders krijgen na afloop bericht over het resultaat. Voor meer informatie: www.nvwc.nl.

Vuurjuffer. Foto: Robert Ketelaar

Deze vuurjuffer poseert uitgebreid om zijn schitterende kleuren te showen. Foto: Victor Bos.

Victor Bos is een fotograaf, die veel in de natuur fotografeert. Wil je nog meer werk van Victor bewonderen, bezoek dan zijn site: www.victorbos.nl.

door Ellen Geleedst

Waar komt die naam vandaan

De ooievaar - brenger van geluk

Misschien herinnert iedereen zich nog de berichten in de regionale pers en de Hak-al van oktober vorig jaar over de enorme groep ooievaars die langs de Oude Hoesse weg was waargenomen. Die groep van zo'n 230 ooievaars zat er zomaar op de avond van 23 augustus 2006. Een indrukwekkend gezicht!

In de Hak-al van het vorig najaar stond daarover een stukje van de hand van mijn echtgenoot, Paul van Veen. Hij eindigde zijn bijdrage met de woorden: "En leidt dit nu tot een babyboom in juni 2007?" De oplettende rekenaar heeft misschien gedacht: "Hij bedoelt een babyboom in mei." Maar dat juni stond er niet voor niets. We wisten op dat moment nét dat we zelf een kindje verwachtten in juni. Vandaar die suggestieve vraag aan het slot. Inmiddels is de zwangerschap ver genoeg gevorderd om wereldkundig gemaakt te worden. Vandaar dat ik me in deze rubriek eens richt op de ooievaar. Niet om nu mensen indirect uit te nodigen om ergens in juni ook zo'n opblaasooievaar op onze stoep te zetten. Ieder zijn eigen stijl, maar ons maak je daar niet echt blij mee, kan ik alvast meedelen. Er is al zoveel "gedoe" rond zo'n kind dat niet echt bij ons past. Zoals dat bezoekje laatst aan het baby-park in Kesteren. Handig als je wat nodig hebt, maar het hele sfeertje eromheen van 'alles schattig en helemaal bij elkaar passend' en dus indirect ook 'een kind mag wat kosten' is ook niet echt onze stijl. Maar ze hadden de meest uiteenlopende ooievaars, dat moet gezegd.

Arendje

Nog één uitstapje voor ik echt op de naam ooievaar uitkom. In het tijdschrift 'In verwachting', een uitgave van 'Ouders van nu', staat een artikeltje onder de naam 'Hippe namen, mét geboortekaartjes'. Eén van de besproken namen is 'Merel'. En op het geboortekaartje stond een wat gestileerde, maar overduidelijke specht. De vader die commentaar mag geven op de naam en het geboortekaartje van zijn dochter legt uit, dat ze bij de naam 'Merel' voor een vogel op de kaart hadden gekozen. Ik citeer: "Sommigen zien er zelfs een ooievaar in, maar eigenlijk niemand legt de link met de naam." Nee, dat kan ik me ook wel voorstellen. Als ze er nu een merel op hadden afgebeeld?! Kortom, voor sommige dingen ben je te veel vogelaar. Om die reden valt de naam 'Merel' trouwens ook af; te voor de hand liggend. Ook het 'Arendje', een naam die al opdook bij een stukje op onze bruiloft, laten we afvallen.

Gelukbrenger

Goed, voordat u denkt dat ik nu over niets anders meer kan praten dan 'babydingetjes': de naam ooievaar, waar komt die vandaan? De Nederlandse naam heeft een ver verleden. Heel oud is de naam 'uda faran', wat 'moerasganger' of 'loper in drassige weiden' betekent. Hieruit is misschien de Oud-

hoogduitse benaming 'odobero' gevormd, die een geheel andere betekenis heeft. Dat 'odobero' betekent namelijk 'gelukbrenger', 'heilbrenger' of 'schatdrager'. In het Middelnederlands wordt de naam 'odevare' vermeld, terwijl plaatselijk de naam 'odebar' voorkomt. Uit die naam is tenslotte zowel de Nederlandse naam 'ooievaar' als het Friese 'eibert' voortgekomen. Kortom, een hele reeks verbasteringen. Maar al van oudsher stamt het idee dat de ooievaar een geluksbrenger is. Daarom werden in de Middeleeuwen in Den Haag bij het grafelijk 'Binnenhof' op enige plaatsen nesten op wagenwielen gemaakt. De vogel, die toen in en rond deze plaats regelmatig werd waargenomen, staat ook in het stadswapen van Den Haag. Misschien een idee om die wagenwielen weer terug te halen. Ook in de huidige functie kan het 'Binnenhof' wel wat geluk gebruiken.

Ooievaar. Foto: Paul van Veen

Samen luiers verschonen

Eerst dacht men dat de ooievaar alleen materiële voorspoed bracht of ongeluk weerde. Later verandert het volksgeloof en wordt de ooievaar gezien als drager van de menselijke ziel die de zielen brengt aan degene die geboren gaan worden. Daarom is de ooievaar nog altijd symbool rond de geboorte van kinderen. Dat wordt nog versterkt doordat de overwegend witte kleur van de ooievaar een teken van reinheid is. Bovendien zorgen ooievaars, en dat is niet bij alle vogels het geval, ook samen voor hun jongen. Dat laatste klinkt hoopvol; samen voor het kind zorgen. Dat houdt in: samen luiers verschonen, samen 's nachts je bed uit, enzovoort. In ieder geval hebben Paul en ik er samen al voor gezorgd dat er het nodige over ooievaars te lezen stond in twee edities van de Hak-al. Kan ik de volgende keer (in juni of wellicht pas in het najaar) weer zorgen voor een stukje over de naam van een heel ander plantje of dier. En dan geen 'merel', 'arendje' of 'mees', maar iets héél anders.

Huisvestingsproblemen EVA-Lanxmeer nagenoeg van de baan

door Frans Waroux

Op zaterdag 24 februari is voor een belangrijk deel voorzien in de huisvestingsproblemen van een groot aantal nieuwe bewoners in de wijk EVA-Lanxmeer. Op die dag immers werden veertig woningen en vijf flats opgeleverd. Voor een viertal woningen moeten nog wat extra voorzieningen worden getroffen voordat deze in gebruik genomen kunnen worden. De bouwplaats van deze prefabwoningen kan namelijk uitsluitend via het water worden benaderd.

De grote dag was daar. Foto: ????

Een ietwat cryptisch begin van een artikel in de Hak-Al dat mogelijk niet zou misstaan in een Nieuwsbrief van de Culemborgse Woningbouwvereniging 'Betuws Wonen'. Wat is het geval? Halverwege 2006 legde Jandirk Kievit, een bewoner van eerdergenoemde wijk en lid van de Natuur- en Vogelwacht Culemborg (NVWC), een vraag op het bordje van de Nestkasten-werkgroep. Of deze groep in staat was om, nog vóór het broedseizoen 2007 zou gaan beginnen, een stuk of vijftig nestkasten voor diverse holenbroeders te maken en deze te plaatsen in de wijk EVA-Lanxmeer en op de terreinen van Waterleidingbedrijf VITENS. De kasten moesten van duurzaam en milieuvriendelijk materiaal gemaakt zijn en voldoen aan de specifieke eisen voor de betreffende vogelsoorten. Waterleidingbedrijf VITENS zou het gehele project sponsoren. De werkgroep heeft de opdracht aangenomen. Er werd een begroting ingediend en na goedkeuring hiervan is met het VITENS-Nestkasten-Project een aanvang gemaakt. Aan de hand van bouwtekeningen van de diverse kasten heeft Jilles Verdouw minutieus uitgerekend hoeveel plankjes, in welke maatvoering dan ook, er gezaagd moesten worden. Met die gegevens stapte hij naar Middelkoop Culemborg BV en vroeg daar of zij het

materiaal konden leveren en het zaagwerk van enkele honderden plankjes, in allerlei maten, eveneens konden verzorgen. Dat wilden en konden zij. De order werd geplaatst, er werden schroeven, haakjes, ophangbouten, speciale verf, speciaal gaas (voor de vleermuiskasten) e.d. aangeschaft. Er werd een beroep gedaan op tijdelijke extra vrijwilligers ter uitbreiding van de Werkgroep en speciaal voor de productie van deze kasten.

Mussenflats

Op 24 februari was het dan zover. Na op heel wat woensdagen bezig te zijn geweest met het bij elkaar zoeken van de verschillende planken en plankjes en het in elkaar zetten daarvan konden op deze zaterdag veertig nestkasten en vijf mussenflats worden opgehangen. Op deze feestelijke dag werd samen met een aantal bewoners van de wijk, mensen van de Stichting Terra Bella, leden van de Nestkastenwerkgroep en een delegatie van het Bestuur van de NVWC, vóór het overdragen en ophangen van de kasten gezellig koffie gedronken, waarbij een heerlijke traktatie (van de NVWC) natuurlijk niet mocht ontbreken. Er zijn die dag de volgende kasten opgehangen: 6 vleermuizenkasten, 1 bosuilkast,

2 kasten voor steenuilen, 10 kastjes voor de winterkoning, 2 boomkruiperkasten, 5 kasten voor de gekraagde roodstaart, 10 kasten voor de grauwe vliegenvanger, 2 koolmees- en 2 pimpelmeeskasten. Daarnaast zijn dus ook nog 5 mussenflats opgehangen. Een mussenflat is een kast waarin, gescheiden van elkaar, drie broedparen mussen gelijktijdig een gezin kunnen groot brengen zonder dat zij last van elkaar hebben. Onder twee bruggen in de wijk moeten nog twee kasten voor de grote gele kwikstaart en twee nestplanken voor de boerenzwaluw worden aangebracht. Dat moet met een bootje gebeuren en daar wordt nog aan gewerkt, evenals aan het maken van een ooievaarsnest en een torenvalkenkast. De torenvalkenkast is al klaar maar er moet nog (een paal en) een juiste locatie voor worden gezocht.

Aan dit project hebben meegewerkt:

Paul van Buchem, Fred van Delft, Arie van den Ham, Wim Kievit, Leo van der Kooij, Jos den Ouden, Joop Schuurman, Jilles Verdouw, Frans Waroux en Edo van der Woude. Jandirk Kievit was de verbindende schakel tussen de NVWC, Waterleidingbedrijf VITENS en Dick Boland, bestuurslid van de Stichting

Roodstaartnestkasten. Foto: ??????

Vlinderproject en tuinvlindertelling

door Kars Veling

Op de kinderboerderij De Heuvel is deze winter een nectarkroeg geplaatst. Een nectarkroeg is een houten bar met krukken waarop je rustig kunt gaan zitten en waarvandaan je een prima uitzicht hebt op een vlindertuin.

De bedoeling is dat je goed oplet welke bloemen er bloeien en dat je kijkt welke vlinders er in die tuin te zien zijn. Alsof dat nog niet genoeg is, kun je ook weergegevens bekijken op het kleine weerstation en kun je de bezoekers van het bijenhotel observeren. Op honderd plaatsen in Nederland zijn die kroegen geplaatst en overal zullen er in het weekend van 12 en 13 mei activiteiten zijn. De nectarkroegen zijn een onderdeel van een grote campagne van de postcodeloterij waarin aandacht wordt gevraagd voor de verandering van het klimaat. De campagne, met de mooie titel HIER, probeert de mensen te betrekken bij de klimaatverandering en ook wil men aangeven dat we zelf van alles kunnen doen om minder CO2 te produceren. De Natuurkalender en De Vlinderstichting zijn nauw bij de actie betrokken en daarom is besloten om in dat weekend ook de landelijke tuinvlindertelactie te houden. Iedereen wordt gevraagd om in zijn of haar tuin goed rond te kijken en alle vlinders die men ziet door te geven. Telformulieren worden breed verspreid en zijn tegen die tijd ook via de website van De Vlinderstichting te verkrijgen (www.vlinderstichting.nl). Op de resultaten van deze actie in Culemborg en omgeving zullen we ook nog uitgebreid terugkomen in een volgende Hak-al.

*De illustraties komen van de hand van:
Annemarie van Lierop.*

Links

groot koolwitje

Rechts (van boven naar beneden)

Dagpauwoog

Atalanta

Distelvlinder

Gehakkelde aurelia

ting Terra Bella die verantwoordelijk is voor het openbaar groen in de wijk. De vrijwilligers hebben er met plezier aan gewerkt en het is nu maar te hopen dat de aanstaande bewoners deze vorstelijke woningen ontdekken en er goed gebruik van gaan maken.

WAARNEMINGEN VAN NOVEMBER TOT EN MET FEBRUARI 2007

VOGELS IN EN OM CULEMBORG

door Jouke Altenburg

Het NVWC-jaarverslag 2006 is tussen de vorige vogelrubriek en deze rubriek-in-woording verschenen. Dat is de reden voor de lange verslagperiode van deze aflevering. Omdat de actuele waarnemingen steeds op onze webstek staan (www.nvwc.nl) is een terugblik denk ik toch gepast. Verschillende soorten ganzen spelen daarbij de hoofdrol. Terwijl ik dit typ, verzamelen de mussen met veel herrie hun nestmateriaal in de tuin, de tiftjaffen zitten in elk bosje te zingen en de merels en zanglijsters geven elke schemering hun concert. Kortom: voorjaar! Dé tijd om mooie waarnemingen in te sturen: waarnemingen@nvwc.nl. Doet u mee?

Vogel van de maand n o v e m b e r	kleine rietgans	
25-nov-2006	Eric Schuurman	Veerweg Beusichem

De melding...

"Opzij van de grote groep (kol-)ganzen zaten drie kleine rietganzen, onmiskenbaar te zien aan de grootte, de vrijwel zwarte snavel, de roze poten en de korte gedrongen kop". (Eric Schuurman).

Toelichting

Kleine rietganzen broeden op Spitsbergen. Ze overwinteren vooral in Denemarken, Noord-Duitsland en in Zuidwest-Friesland. De overwinterende aantallen hangen mede samen met verjaging. In Nederland overwinteren jaarlijks tussen de 5000 en 30.000 exemplaren. Buiten Zuidwest-Friesland zijn kleine rietganzen in Nederland schaars. (AVN-2). Toch staan er meer dan 1200 november-waarnemingen uit 2006 op de website www.waarneming.nl. Uit het NVWC-werkgebied zijn, voor zover ik kon nagaan, vanaf 1975 acht waarnemingen gemeld: één december-waarneming, zes januari-waarnemingen en één februari-waarneming. De kleine rietganzen van Eric zijn dus de eerste november-waarneming in de NVWC-historie.

Vogel van de maand d e c e m b e r	rietgans -toendra en taiga-	
26 nov, 3 dec, 10 dec, 11 dec 2006	Paul van Veen Daniël Beuker	Op meerdere locaties waar- genomen

De meldingen...

11-12: "Ook maar eens langs de Schaardijkse weg gaan kijken. En ja hoor de rietganzen zaten er. De groep was flink aangedikt: 229 toendrarietganzen en 6 taiga's". (Daniël Beuker).

10-12: "De rietganzen zitten nog steeds op de gerooide bietenak-

ker langs de Schaardijkse weg. Vandaag zaten er 94." (Paul van Veen).

3-12: "De oogstresten op een akker ter hoogte van de Schaardijkseweg (Zoelmond) langs de Lekdijk zijn nog steeds populair bij rietganzen (90 ex). (Paul van Veen)".

26-11: "Langs de Beusichemse dijk net iets ten oosten van de Schaardijkse weg zat een groep van zo'n 300 ganzen te foerageren op oogstresten. In deze groep zaten minimaal 70 toendrarietganzen. Ik heb de indruk dat rietganzen de laatste jaren steeds vaker aan de grond worden gezien in de omgeving van Culemborg. Vooral de akkers zijn favoriet, maar dat is niets nieuws." (Paul van Veen).

Toelichting

In ons deel van het Rivierengebied worden 's winters vooral kolganzen en brandganzen gezien. Rietganzen worden een stuk minder gezien. De rietgans wordt onderscheiden in twee soorten: de toendrarietgans en de taigarietgans. De toendrarietgans heeft een korte hals en een vrijwel zwarte snavel met een kleine oranje vlek. (VGE) Toendrarietganzen zijn in Nederland gebonden aan akkerbouwgebieden, waar de vogels fourageren op oogstresten. Zodra de beschikbaarheid aan voedsel afneemt (onderploegen), verschuift een deel van de vogels naar grasland in het rivierengebied. De toendrarietgans komt verspreid door heel Nederland voor. In zachte winters, zoals die van 2006-2007, overwinteren zo'n 45 tot 60duizend toendrarietganzen in Nederland. (AVN-2) In ons werkgebied worden jaarlijks tussen de 25 en 500 rietganzen waargenomen (HAK-S).

Taigarietganzen hebben een langere hals en een lange oranje vlek op de snavel. In normale en zachte winters overwinteren hooguit 2500 taigarietganzen in Nederland, voornamelijk in de oostelijke helft (zandgronden). In vergelijking met toendrarietganzen foerageren de taiga's in mindere mate op oogstresten en wintergraan en meer op grasland. In strenge winters overwinteren veel grotere aantallen taiga's in ons land. (AVN-2) De taigarietgans wordt niet jaarlijks gezien in het NVWC-werkgebied en heeft daarom de status van 'dwaalgast'. Van 1975 tot heden zijn maar drie gevallen bekend, de laatste van 22-2-2004 (HAK-S, med. P.v.Veen). Een erg mooie waarneming van Daniël dus. Daarbij moeten we er wel rekening mee houden dat de twee soorten vroeger beschouwd werden als ondersoorten en dus niet afzonderlijk werden gemeld.

Vogel van de maand j a n u a r i	Zeearend	
01-01-2007	Peter van Horssen	1x Regulieren

De melding...

"Vandaag (een gedeelte van) de PTT Regulieren gedaan, ik heb slechtere 1ste januari's meegemaakt.... in de Regulieren een eerste winter zeearend; kwam aanvliegen en ging ca 30 minuten in een van de losse peppels zitten die midden in het open gebied staan. Vloog/schroefde daarna richting oost weg."
(Peter van Horssen).

Toelichting

Tja, om een zeearendwaarneming kun je letterlijk (meer dan twee meter spanwijdte, vandaar de bijnaam 'vliegende deur') en figuurlijk (hoe vaak zien we een zeearend in ons werkgebied?) niet heen. Al vele jaren is de zeearend 's winters in de Flevopolder te vinden. Het zijn doorgaans onvolwassen beesten die afkomstig zijn uit de broedgebieden in Scandinavië en Midden-Europa (Noord-Duitsland). (AVN-2) Afgelopen jaar bracht een paar zeearenden succesvol een jong groot. Ze zijn nu opnieuw druk in de weer. Op de staatsbosbeheer website staat een link naar een webcam die op het nest gericht staat. Zeearenden zijn dwaalgasten in het NWWC-werkgebied: ze worden zeker niet jaarlijks gezien. Je mag dus met recht zeggen dat het vogeljaar 2007 van Peter 'groots' begon.

Vogel van de maand f e b r u a r i	Dwerggans	
10-02-2007	Eric Heijs	2x Steenwaard

Melding...

"In de Steenwaard zaten twee volwassen dwergganzen tussen een grote groep kolganzen; aan de 'pont'-kant van het spoor, aan de rand van het water." (Eric Heijs).

Toelichting

Van Paul van Veen kreeg ik deze op internet gemelde waarneming doorgestuurd. Tot 2002 was deze kleine ganzensoort niet waargenomen in het NWWC-werkgebied. (HAK-S) Ik herinner me uit begin 2000 nog wel een waarneming er net buiten, bij de sluizen van Hagestein, waar de hele vogelwerkgroep voor is uitgelopen. Met hulp van Paul kon ik drie waarnemingen in het werkgebied opdiepen:

- 14-2-2002: 1 ex. in de Steenwaard;
- 22-2-2003: 2 ex. in de Goilberdingenwaard;
- 27-12-2003: 1 ex. in de Steenwaard.

Bronvermelding:

ANB
Atlas van de Nederlandse broedvogels (1998-2000)
SOVON Vogelonderzoek Nederland
Nederlandse fauna, deel 5
Uitgave: Naturalis, KNNV Uitgeverij en EIS-Nederland/Leiden (2002)

AVN-2
Algemene en schaarse Vogels van Nederland deel 2
Bijlsma R.G. et al
Uitgave: KNNV Uitgeverij/Utrecht, GMB Uitgeverij/Haarlem (2001)

HAK-S
Waarnemingen Culemborgse vogels (1975 - juni 2002)
Arjan Brenkman en Louis van Oort
Uitgave: NWWC/Culemborg (2002)

VGE
Vogelgids van Europa
Svensson, Grant, Mullarny en Zetterström
Uitgave: Tirion, (2003, 3e druk)

VTN
Vogeltrek over Nederland (1975-1993)
R. Lensink et al.
Schuyt en co, Haarlem
Uitgave: LWVT/SOVON (2002)
Archief 'losse' Culemborgse vogelwaarnemingen (1975 - heden)

Websites:
• www.waarneming.nl
• www.trektellen.nl
• www.nwwc.nl

Nieuws van het bestuur

Bestuurswijziging

Een belangrijk agendapunt tijdens de laatste jaarvergadering was het vertrek van drie bestuursleden. Na een periode van drie jaar stelden Margreet de Nie en Mike van der Linden zich niet meer herkiesbaar. In dezelfde bestuursvergadering meldde Yvonne Gasau eveneens het bestuurswerk te willen beëindigen. Het vertrek van een fijn medebestuurslid geeft bij de achterblijvers een gevoel van 'wat jammer'. Het vertrek van drie bestuursleden tegelijk die zich voor de vereniging hebben ingezet, geeft voor de anderen een gevoel van 'hoe nu verder'. Toch is het het bestuur gelukt om nieuwe opvolgers te vinden voor de ontstane vacatures. Saskia Janssen, Conradine de Reus en Paul van Buchem waren bereid om de stap te wagen en zijn tijdens de jaarvergadering benoemd in het bestuur. In de komende periode zal blijken welke taken de nieuwe bestuursleden op zich gaan nemen. Het zittende bestuur heeft veel vertrouwen in een goede samenwerking met Saskia, Conradine en Paul.

Het past ook op deze plaats om Margreet, Mike en Yvonne te bedanken voor hun inzet in de afgelopen periode. Naast het feit dat de bestuursvergaderingen altijd in een hele goede sfeer verlopen zijn, is er ook veel tot stand gekomen. Zo is het Arboplan opgesteld en geïmplementeerd en is het handboek communicatie afgerond. Is de herstart van de jeugdgroep gelukt, zijn er een aantal convenanten met de gemeente afgesloten. De gemeente heeft een aantal NVWC-reacties op haar plannen ontvangen nl. op het beheersplan voor de uiterwaarden, op het landschapsontwikkelingsplan, op het groenstructuurplan en op de plannen recreatie en toerisme. Ook heeft de NVWC zelf een visie opgesteld over de ontwikkeling van de natuur in en rond Culemborg. Margreet is met name betrokken bij het NME-beleid en wil dat in de komende periode nog blijven doen. Mike heeft veel contacten gelegd met de

Vereniging voor Agrarisch Natuurbeheer West-Betuwe (VANL) en zal daar in de komende periode zijn energie op inzetten. Beiden hebben aangegeven dat ze incidenteel nog gevraagd kunnen worden voor advieswerk. Yvonne heeft de taak van Leo kort op zich genomen en wil zich verder gaan toeleggen op haar andere bestuurswerk buiten de vereniging. Ook blijft ze actief in de vogelwerkgroep. We wensen iedereen het allerbeste met de nieuwe activiteiten. Want stilzitten, daar zal het bij geen van drieën voorlopig nog niet van komen!

Voor de komende Hak-al zullen de nieuwe bestuursleden zich zelf even aan u voorstellen en gaan we er van uit dat u een beeld krijgt van het nieuwe bestuur met behulp van de digitale techniek.

Gonda Baard

De NVWC stapt over naar de Triodosbank

In het financiële jaarverslag (zie het Jaarverslag) heeft u kunnen lezen dat we sinds kort ook gebruik maken van de diensten van de Triodosbank. De bedoeling is dat aan het einde van 2007 deze bank, in plaats van de Postbank, de huisbankier van de NVWC is. De reden is dat het bestuur vindt dat de Triodos beter past bij het karakter van de NVWC. Wij zijn groen en een groene bank als de Triodosbank hoort daar bij. Zo zijn we een aantal jaren geleden ook al overgestapt op groene stroom. De Triodosbank heeft als missie bedrijven, instellingen en projecten te financieren met een meerwaarde op sociaal, milieu en cultureel gebied. Zij willen een duurzame ontwikkeling bevorderen.

De kosten van deze bank, zoals het verwerken van acceptgiro's, zijn hoger maar

dat hebben wij er graag voor over. Zo kost het bijboeking van contributie via een acceptgiro de NVWC 0,24ct. Bij de Postbank is dat 0,25ct maar zijn de eerste 1.000 (en dat is bij veel handelingen) gratis. Een ander nadeel is dat deze bank alleen in Zeist een vestiging heeft. Echter, alle zaken worden tegenwoordig gedaan via internet en via de telefoon.

Deze kosten zijn voor ons ook een reden om alle leden te verzoeken de contributie via een periodieke overschrijving aan de NVWC te betalen. Dat is voor u goedkoper en voor ons. Bij de Triodosbank is dat voor ons zelfs kosteloos. Bijv. bij de Postbank kost een periodieke afschrijving voor u 0,45ct maar de eerste 15 zijn gratis. Een losse acceptgiro kost u bij de Postbank 0,60ct en een losse overschrijving 0,90ct (de eerste 15 zijn gratis). M.a.w. dat kan ook voor u goedkoper zijn. Het rekeningnummer van de NVWC is 78.14.04.312.

Yme Jan Bosma
penningmeester NVWC

Al Gore en zijn Inconvenient Truth

Na de pauze is op 26 maart de DVD gedraaid van Al Gore over de opwarming van de aarde en het stijgen van de zeespiegel. Het klimaat is aan het veranderen als gevolg van de toename van CO2. Nog steeds is het mogelijk om het tij te keren al is het inmiddels 1 voor twaalf. Alleen met gezamenlijke inspanning van alle landen is het mogelijk om rampen te voorkomen. Rampen die vaak plaats zullen vinden in de arme landen, maar ook de rijke landen krijgen er mee te maken. Mocht u belangstelling hebben voor deze DVD dan kunt u hem lenen uit de bibliotheek. U kunt contact opnemen met de bibliotheekgroep, tel. 513008 (Jaaike Bosma) of met tel. 521394 (Gonda Baard).

Gonda Baard

Zwerfvuilactie Green Rangers

Een schoner Nederland ligt voor het oprapen. In de week van Nederland Schoon (eind maart) zorgden ook de Green Rangers er voor dat de Baarsewaard er weer goed uitzag.

In 2005 ondertekenden enkele leden van de jeugdgroep, de beheergroep en het bestuur het Zwerfvuilconvenant met de gemeente. De jeugd zou zich vooral richten op het schoonmaken van de Baarsewaard. Met een groep van 14 personen ging het gewapend met afvalzakken en -prikkers richting de uiterwaard. Na een uur kon trots de zakken gevuld met 60 kg afval in de grote afvalbak geleegd worden. Blikjes, pakjes, plastic van allerlei soort, slippers en stapel kranten vulden de zakken. Toch was er nog tijd genoeg voor een spelletje en wat lekkers. Weet u hoe lang het duurt voor een blikje of een banaan verteren? De oplossing vindt u onderaan deze bladzijde.

Gonda Baard

Innen van contributie

Zoals in het stukje over de Triodosbank is aangegeven kost het innen van contributie de NVWC geld, zowel het overschrijven van uw bank naar de onze als het laten aanmaken en het versturen van acceptgiro's. Daarom maak ik als penningmeester al in 2007 gebruik van verschillende manieren om u te verzoeken uw contributie en uw gift aan de NVWC over te maken. Wij hopen en verwachten dat u dat doet want om onze activiteiten uit te kunnen voeren, hebben we dat geld dringend nodig.

Tot nu toe is het gebruikelijk dat u van mij via de post of als bijlage bij de Hak-al een acceptgiro ontvangt. De komende paar jaar wil ik proberen over te stappen op ander vormen van inning van de contributie en van de gift.

De volgende vormen zijn mogelijk:

- de aloude acceptgiro
- de periodieke overboeking.
Dat kan op twee manieren:

Na een uur waren de zakken gevuld met 60 kg afval.

- u machtigt de NVWC om 1x per jaar een bedrag vanaf uw rekening af te boeken,
- u machtigt zelf uw bank om 1x per jaar een bedrag over te maken naar de NVWC
- Het versturen van een factuur (dus zonder acceptgiro)
Dat kan ook op twee manieren:
- versturen via de post of als bijlage bij de Hak-al of
- versturen via de mail.

In 2007 maak ik gebruik van de eerste en de laatste manier. Daarbij maak ik in de tekst u wel attent op de mogelijkheid om zelf het initiatief te nemen tot een periodieke overboeking. Dat u de NVWC machtigt om 1x per jaar een bedrag van uw rekening af te boeken, is nog niet mogelijk omdat de NVWC nog geen jaar klant is bij de Triodosbank. Dat is de voorwaarde bij deze bank. Zo'n verzoek tot periodieke (automatische) overboeking zult u waarschijnlijk bij het verzoek om de contributie- en giftbetaling van 2008 (dus over een jaar) aantreffen.

Ik maak gebruik van al deze manieren om na te gaan was de respons is. Ik hoop dat de respons in alle gevallen groot is

zodat de overstap naar een goedkopere methode van het innen van contributie en gift snel gemaakt kan worden. Daarbij wil ik rekening houden met individuele wensen.

Trouwens de huidige acceptgiro's zijn nog die van de Postbank. Mijn voorraad van deze giro's was nog niet op en ik vond het zonde om deze te vernietigen. Een volgende acceptgiro zal die van de Triodosbank zijn.

Yme Jan Bosma
penningmeester

Oplossing puzzel:
blikje 50 jaar en banaan 3 jaar

Convocaties

DINSDAG 22 MEI 2007

VANAF

start planteninventarisaties

Regulieren en Baarsemwaard

Ook dit jaar gaat de plantenwerkgroep van de NVWC weer een deel van ons werkgebied op planten inventariseren. Aan deze inventarisaties kan elk lid van de NVWC meedoen. Trouwens, ook niet-leden die belangstelling hebben voor de in de vrije natuur voorkomende planten en graag de soorten willen leren kennen, kunnen meedoen. Bij elke tocht zullen leden van de plantenwerkgroep maar wat graag hun kennis delen met de andere deelnemers. De komende tijd gaan we twee gebieden bezoeken: de Baarsemwaard en de Regulieren. In de Baarsemwaard gaan we ons concentreren op de meer bijzondere soorten m.n. de fluviaatielen. Dit is dus geen volledige maar een selectieve inventarisatie. Van de Regulieren gaan we het gedeelte ten westen van de spoorbaan zo volledig mogelijk inventariseren. Dit doen we op verzoek van het Geldersch Landschap dat kort geleden grote delen van dit gebied heeft verworven. Ze worden toegevoegd aan het gebied ten oosten van de spoorbaan dat het Geldersch Landschap al veel langer in bezit heeft.

Programma:

De Regulieren:

Dinsdag 22 mei en woensdag 27 juni 2007 om 19.00 uur.

Verzamelen: aan de Parallelweg West voorbij de Zeedijk waar deze weg een haakse bocht naar rechts en na $\pm$ 50 m. weer naar links maakt. (op dit punt begint een doodlopende weg).

De Baarsemwaard:

Donderdag 14 juni om 19.00 uur en
vrijdagochtend 6 juli om 9.00 uur.

Verzamelen: op het parkeerterrein aan de Steenovenweg.

(laatste zijweg van de Veerweg links voor de veerstoep van het Culemborgse veer).

Inlichtingen:

Leo van der Kooij,

☎ 0345-515450,

@-mail: l.p.vvanderkooij@wanadoo.nl

Vrijdag 25 mei 2007: excursie

Vogels in de Zouweboezem

Onder leiding van: Gerrit Jan Klop

Vertrek: 19.00 vanaf de Ketelvink

Terug: rond 22.30

Ieder jaar in de tweede helft van mei houdt de Vogelwerkgroep van de NVWC een excursie naar de Zouweboezem. Waarom daarheen? Dat is een makkelijke vraag. De Zouweboezem is een fantastisch gebied voor riet- en watervogels op nog geen half uur rijden van Culemborg. Het is de plaats met de grootste kolonie purperreigers van Nederland. Rietvogels zoals de kleine karakiet, de rietgors, rietzanger en blauwborst zijn vaak zeer makkelijk te zien. Bijna altijd worden de verborgen levende waterral en roerdomp gehoord en soms zelfs gezien. Tijdens de wandeling zullen we bruine kiekendieven zien jagen boven het riet en kunnen we de grote kolonie zwarte sterns met hun nesten op drijvende vlotjes van dichtbij bewonderen. Kortom, een heerlijke vogelrijk excursie.

Inlichtingen en opgave

Gerrit Jan Klop

☎ 06-51148642 of

gjklop@gmail.com

Geef even dan aan of er over een auto beschikt kan worden.

ZATERDAG 2 JUNI 2007

EXCURSIE

Orchideeën kijken in de Burense Put

Vertrek: 9.00 uur vanaf de Ketelvink (per auto en/of fiets)
Terug in Culemborg om ± 12.30 uur.

Onder leiding van leden van de plantenwerkgroep

Het kleine maar fijne natuurgebied de Burense Put is een paradijsje voor allerlei bijzondere planten en dieren. De putten zijn ontstaan door het afgraven van klei voor de baksteen- en ceramische industrie. Dit zogenoemde aftichelen gebeurde op een kleinschalige manier. Ook het zand dat onder de klei op diverse diepten voorkomt, werd her en der over het terrein verspreid. Toen Staatsbosbeheer het terrein verwierf, werd er weer geticheld, maar nu omwille van de instandhouding en uitbreiding van de natuurlijke rijkdom. Bij botanici is het terrein vooral bekend om het massaal voorkomen van enkele soorten wilde orchideeën. De meest voorkomende soorten zijn de grote keverorchis en de vleeskleurige orchis. Daarnaast groeien er harlekijn- en moeraswespenorchis en gevlekte rietorchis. De meeste orchideeën bloeien tussen half mei en half juni. Met onze orchideeëntocht zitten we dus midden in deze periode. Dat betekent een uitgelezen kans voor onze leden en andere belangstellenden om kennis te maken met de glorie van dit natuurterrein. Natuurlijk besteden wij ook aandacht aan andere (bijzondere) planten, vlinders, libellen en vogels. Als iedereen zo tegen half tien op het kleine parkeerterrein aan de Hennisdijk is aangekomen, begint de rondwandeling.

Vervoer: met de auto is het een klein kwartiertje
en met de fiets een goed half uur.

Opgave vooraf is niet nodig.

Zaterdag 16 juni 2007

Planten zoeken in de Koekoekswaard tussen Ameide en Lexmond

Vertrek met de auto om 9.00 u. vanaf de Ketelvink
Terug in Culemborg om ± 14.00 u.

De Koekoekswaard is een deel van de uiterwaarden langs de Lek tussen Lexmond en Ameide. In deze uiterwaard ligt een rivierduin, waar veel zeldzame planten groeien. Deze planten behoren tot de zogenoemde fluviatielen. Dat zijn planten die gebonden zijn aan het stroomgebied van de grote rivieren. Hiertoe rekenen wij onder meer sikkelklaver, kruisdistel, kattendoorn, wilde bertram, grote engelwortel en de prachtige maar o zo zeldzaam geworden veldsalie. Het rivierduin dat wij gaan bezoeken was lange tijd nauwelijks toegankelijk vanwege een voor bezoekers gesloten camping. Nu ook hier allerlei werkzaamheden in het kader van natuurontwikkeling langs de Lek worden uitgevoerd, kunnen wij dit rivierduin gaan bekijken. Als er hierna nog tijd over is, loont het zeker de moeite om het nabijgelegen natuurreservaat De Zouwe te bezoeken.

Wie zich opgeeft doet er verstandig aan laarzen mee te nemen. Omdat we rond 2 uur 's middags pas weer thuis komen zijn een lunchpakket en drinken aan te bevelen. Opgave is gewenst, zeker als je mee wilt liften. Van de lifters wordt een evenredige bijdrage in de reiskosten verwacht. Dit in overleg met de chauffeur.

Inlichtingen en opgave:

Wim Rubers,
☎ 0345-563354

Cursus nachtvlinders in de praktijk

Datum: 16 juni 2007

20.00 uur (Ketelvink)

Theorie: wat zijn nachtvlinders, hoe krijg ik ze te zien en hoe herken ik ze?

22.00 uur (De Zump)

Praktijk: nachtvlinders kijken in de Zump, lichten en stropen.

Zaterdag 16 juni staan de nachtvlinders centraal. De insectenwerkgroep houdt op deze avond een nachtvlinder cursus. We beginnen in de Ketelvink, waar we met behulp van plaatjes en films over nachtvlinders alles te horen krijgen over deze boeiende diergroep. Vervolgens gaan we in de praktijk aan de slag, wellicht tot in de kleine uurtjes (maar u bepaalt zelf hoe lang u blijft).

Er zijn veel meer nachtvlinders dan dagvlinders. Vrijwel alle nachtvlinders vliegen 's nachts, maar ruim honderd soorten zijn ook overdag actief. Alle nachtvlinders zijn van dagvlinders te onderscheiden door de vorm van hun voelsprietten; dagvlinders hebben een knopje aan het eind van de spriet, nachtvlinders niet. Er zijn in Europa meer dan 10000 soorten nachtvlinders. Uit Nederland zijn er meer dan 2000 bekend, waarvan ongeveer 1300 horen tot de zogenaamde kleine vlinders (microlepidoptera). De overige soorten worden vaak samengevat onder de term 'macro's': de grote nachtvlinders.

Op deze korte cursus zullen we vooral met die laatste bezig gaan. Er zijn allerlei manieren om nachtvlinders te zien te krijgen. Lichten en stropen zijn veel gebruikte hulpmiddelen. Tijdens de inleiding zult u al horen hoe dat in zijn werk gaat. In het theoriegedeelte behandelen we tevens verschillende families van nachtvlinders en hoe je ze op naam kunt brengen. Aansluitend vertrekken we met z'n allen naar de Zump, waar we met behulp van een nachtvlinderopstelling met felle lamp en met stroop nachtvlinders zullen lokken. Vervolgens proberen we ze op naam te krijgen.

Aan deze cursus zijn geen kosten verbonden. U kunt ter plekke voor €7,95 een boekje over de meest voorkomende nachtvlinders aanschaffen.

Meer informatie:

Kars Veling,
☎ 0345-531689

Adressen

Contactadres:

Natuur-en Vogelwacht Culemborg
Clubhuis "De Ketelvink"
Middelcoopstraat 1a
4102 CE Culemborg
Triodosbank: 78.14.04.312
KvK te Tiel: 40156764
e-mail: post@nwwc.nl
website: www.nwwc.nl

Bestuur:

Kars Veling (voorzitter)
Akkerwinde 9
4102 JJ Culemborg
Telefoon: 0345 - 53 16 89

Gonda Baard (secretaris)
Martinus Nijhoff 13
4103 WP Culemborg
Telefoon: 0345 - 52 13 94

Yme Jan Bosma (penningmeester)
Wilgenboom 51
4101 WK Culemborg
Telefoon: 0345 - 51 30 08

Algemene bestuursleden:

Daniël Beuker
Wilgeboom 13
4101 WJ Culemborg
Telefoon: 0345 - 51 61 55

Paul van Buchem
Lindenboom 49
4101 WG Culemborg
tel. 0345 - 51 01 50

Saskia Janssen
Wilgenroos 12
4102 KL Culemborg
tel. 0345 - 53 54 41

Conradine de Reus
Poelslaan 24
4102 KN Culemborg
tel. 0345 51 04 11

Stellen van vragen aan het bestuur
kan door te bellen of te mailen naar:
bestuur@nwwc.nl

Lidmaatschap en Contributie:

Nieuwe leden, adreswijzigingen en
overige veranderingen in lidmaat-
schap kunnen worden doorgeven
via e-mail aan: Toine van de Laar,
lidworden@nwwc.nl of het postadres
van "De Ketelvink".

Betaling geschiedt per
toegezonden acceptgirokaart.
Lidmaatschap per gezin/adres €15,00
per jaar. Postlidmaatschap € 20,00 per
jaar. Opzegging minimaal een maand
voor het einde van het verenigingsjaar.

Coördinatoren:

*Kampen, lezingen,
dia-avonden en cursussen:*

Nog niet bekend

Vogelwerkgroep incl. Nestkasten:
Theo Boudewijn (ad interim)
Akelei 42
4102 JM Culemborg
Telefoon: 0345 - 51 35 02

Plantenwerkgroep:
Leo van der Kooij
Vliiegerweg 3
4101 JK Culemborg
Telefoon: 0345 - 51 54 50

Insectenwerkgroep:
Rob van den Haterd
Binnenmolenstraat 22
4101 BA Culemborg
Telefoon: 0345 - 52 25 82

Vragen over insecten:
Annette van Berkel
Akkerwinde 9
4102 JJ Culemborg
Telefoon: 0345 - 53 16 89

Knotwilgenwerkgroep:
Harry van de Warenburg
Grondzeilerweg 9
4105 HJ Culemborg
Telefoon: 0345 - 51 43 58

Werkgroep Wintervoeding Vogels
Ruud Post
Linnaeuslaan 61
4102 LG Culemborg
Telefoon: 0345 - 51 09 29

Tuin- en kluswerkgroep:
Frans Waroux
Irene Vorinkstraat 69
4105 JA Culemborg
Telefoon: 0345 - 51 53 93

Begeleiding jeugdgroepen:
Wiel Rutten
A. Romein Verschoorpad 1
4103 VE Culemborg
Telefoon: 0345 - 51 00 64

Contact-adressen:

Dierenambulance Vianen:
Jolande van der Klis
Postbus 390
4130 EJ Vianen
Alarmtelefoon: 06-51 11 12 90
e-mail: jolandevanderklis@hetnet.nl

Kinderboerderij "de Heuvel"
Peter Brosky
Weithusen 63
4102 NV Culemborg
Telefoon: 0345 - 51 88 09

Steunpunt NME
Pauline Hovenaars
Weithusen 63
4102 NV Culemborg
Telefoon: 0345 - 51 97 41
(dinsdag en woensdag)
0345 - 47 77 91
maandag t/m donderdag)
bezoek op afspraak
e-mail: nmeculemborg@wanadoo.nl

Diverse Natuurorganisaties:

Milieu:
Milieuklachten gemeente Culemborg
Telefoon: 0345 - 47 77 94
(tijdens kantooruren)
Na kantooruren politie
Telefoon: 0900 - 88 44

Klachten meldlijn gemeente Culemborg
Telefoon: 0345 - 47 79 59

*Buitengewoon opsporingsambtenaren
Culemborg*
P. Brosky telefoon: 06-46 36 27 47
J. de Kaper telefoon: 06-46 36 27 12

*Milieuklachten en
informatiecentrum (MKIC)*
Telefoon: 026 - 359 99 99

Veldpolitie:
(Werkhoven)
Den Hartog: 0345 - 55 15 58
(Cothen)
Vrieling: 0345 - 56 16 75
(Zeist)
Meldkamer: 030 - 692 48 24

*Algemene Inspectiedienst
AID groendesk*
Telefoon: 030 - 669 26 40 of
030 - 669 26 63

Gemeentepolitie
Triosingel 34
4101 XC Culemborg
Telefoon: 0900 - 88 44

Vereniging Milieudefensie:
Postbus 19199
1000 GD Amsterdam

Milieudefensie Steunpunt Culemborg:
Frederik van Eedenlaan 30
4103 WB Culemborg
Telefoon: 0345 - 53 30 97
e-mail: milieudefensie.culemborg@planet.nl

*Milieuwerkgroep
Noordwest-Betuwe:*
Harry van de Warenburg
Grondzeilerweg 9
4105 HJ Culemborg
Telefoon: 0345 - 51 43 58

*Werkgroep Milieu
Geldermalsen:*
Henk ten Berge
Twee Morgen 16
4196 JT Tricht
Telefoon: 0345 - 57 39 74

Milieuwerkgroep Buren:
Goof den Hartog
Kloosterlaan 15
4111 LG Zoelmond
Telefoon: 0345 - 50 20 61

Informatie:

Clubhuis:
"De Ketelvink" voormalig "Ketelhuis"
op Terweijde.

Bibliotheek:
Boeken/verslagen/tijdschriften in
"De Ketelvink". Informatie en uitleen
woensdagmorgen of op afspraak
Telefoon: 0345 - 52 13 94

Het Vogeljaar:
Jaarabonnement door overschrijving
van €12,55 op girorekening van de
N.V.W.C., ondervermelding van
"Het Vogeljaar"

Verbandtas en -trommel:
Op excursie? Vergeet dan niet vanuit
de Ketelvink de linnen NVWC-rugtas
mee te nemen met EHBO-doosjes,
instructies en belangrijke
telefoonnummers.
Iets gebruikt? Meld dit dan bij het
bestuur: bestuur@nwwc.nl,
telefoon: 0345 - 52 13 94

Inleveren vogelwaarnemingen:
e-mail: waarnemingen@nwwc.nl
Invulformulier te vinden op
www.nwwc.nl of via de speciale bak
in "De Ketelvink"

Vogelopvang:
Alle "wilde" zoogdieren en vogels,
die hulpbehoevend zijn kunnen, na
overleg, gebracht worden naar:

(tijdens kantooruren)
Kinderboerderij "de Heuvel"
Jan Kaper
Weithusen 63
4102 NV Culemborg
Telefoon: 06-46 36 27 12

(na kantooruren)
Ruud Post
Linnaeuslaan 61
4102 LG Culemborg
Telefoon: 0345 - 51 09 29

Postadres redactie Hak-al:
Cocky de Groot
Valeriaan 49
4102 VG Culemborg
telefoon: 0345 - 53 38 60
e-mail: redactie@nwwc.nl

Indien deze Hak-al onbezorgbaar,
graag retour aan:

N.V.W.C.
Middelcoopstraat 1A
4102 CE Culemborg

AGENDA

april

- 14 **zaterdag** 9.00 Voorjaarspaddestoelen en
Stinsenplanten Neerijnen
14 **zaterdag** Riviertellingen
16 **maandag** 20.00 Bestuursvergadering
18 **woensdag** 20.00 Nieuwe ledenavond
20 **vrijdag** 20.00 Lezing

mei

- 21 **zaterdag** 9.30 Green Rangers
12 **zaterdag** 9.30 Green Rangers
12 **zaterdag** Big-Day VWG
14 **maandag** 20.00 Bestuursvergadering
16 **woensdag** Hemelvaartskamp De Meiweg
(L)
22 **dinsdag** 19.00 Planteninventarisatie Regulieren
25 **vrijdag** Excursie Zouweboezem

juni

- 2 **zaterdag** 9.00 Orchideeënexcursie Burense Put
2 **zaterdag** 9.30 Green Rangers
11 **maandag** 20.00 Bestuursvergadering
14 **donderdag** 19.00 Planteninventarisatie Baarsem-
waard
16 **zaterdag** 20.00 Cursus Nachtvinders
16 **zaterdag** 22.00 Nachtvlinderexcursie
16 **zaterdag** 9.00 Plantenexcursie Koekoekswaard
23 **zaterdag** 9.30 Green Rangers

juli

- 27 **woensdag** 19.00 Planteninventarisatie Regulieren
6 **vrijdag** 9.00 Planteninventarisatie Baarsem-
waard
9 **maandag** 20.00 Bestuursvergadering

augustus

- 24 **vrijdag** 9.00 Planteninventarisatie water- en
oeverplanten Regulieren
29 **woensdag** 20.00 Dagvlindercursus
31 **Vrijdag** 19.00 Vleermuisexcursie

4 juni deadline kopij *Hak-al*

Kijk voor het laatste nieuws op www.nvwc.nl